

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 1998
Guðrún Sveinbjarnardóttir
og Guðmundur H. Jónsson

12

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 1998
Guðrún Sveinbjarnardóttir
og Guðmundur H. Jónsson

Ljósmynd á forsiðu: Jarðgangahleðslan, séð í suðaustur. Ljósmynd Guðmundur H. Jónsson

© 1999 Þjóðminjasafn Íslands / Guðrún Sveinbjarnardóttir og
Guðmundur H. Jónsson

Öll réttindi áskilin.

ISSN 1560-8050

Prentun / umbrot: Gutenberg – Hraðlestin

Efnisyfirlit

Contents

Inngangur	5
1. Fyrri rannsóknir	6
2. Markmið rannsóknar 1998	8
Aðferðir	8
Rannsóknarsvæði	9
Framgangur rannsóknarinnar	10
3. Guðmundur H. Jónsson:	
Excavation of area III – the results of 1998	11
4. Rannsókn á svæði IV	14
5. Rannsókn á svæði V	17
6. Helstu niðurstöður	21
7. Framtíðarrannsóknir	23
8. English summary	24
Heimildir / Bibliography	30
Listi yfir myndefni / List of figures	31
Viðauki 1 / Appendix 1: Fundalisti / List of finds	32
Viðauki 2 / Appendix 2: Sýnalisti / List of samples	37
Viðauki 3 / Appendix 3: Einingaskipurit / Harris Matrix	39

Inngangur

Eftir níu ára hlé hófst fornleifarannsókn að nýju nú í sumar á hinum forna bæjarhól í Reykholti í Borgarfirði. Rannsóknir þær sem byrjað var á sumarið 1987 stóðu til 1989, en þá þraut fjármagn. Vorið 1997 var héraðsskólanum í Reykholti slitið í síðasta sinn. Hafði þá verið skólalald þar síðan skólinn var reistur árið 1929. Allt frá þeim tíma hafa fornminjar fundist í Reykholti við ýmiss konar framkvæmdir, svo sem byggingu nýrra húsa, lagningu leiðslna og skólpróra. Þegar skólalald var aflagt lá fyrir að finna þessum sögufræga stað og þeim byggingum sem þar eru ný hlutverk. Menntamálaráðuneytið hefur haft umsjón með þessum byggingum og vinnur nú að framtíðarskipulagi staðarins. Að því máli kemur einnig Snorrastofa, sem sett var á stofn fyrir nokkrum árum með það að markmiði að koma á fót fræðasetri sem hefur það hlutverk að sinna miðaldafræðum í Reykholti. Snorrastofa hefur nýverið ráðið sér forstöðumann og er þess vænst að hann, ásamt stjórninni, leggi einhverjar línur um starfsemina á næstu misserum. Fornleifarannsóknin, sem nú er hafin, er liður í uppbyggingu staðarins sem menningarseturs og sögufrægs staðar sem ekki hefur verið nógur sómi sýndur fram að þessu. Rannsóknin var gerð á vegum Þjóðminjasafns Íslands en fjárveiting til hennar kom úr ríkissjóði. Þeir sem þátt tóku í uppgreftinum nú í sumar voru af ýmsum þjóðernum. Að meðaltali unnu fjórir íslenskir fornleifafræðingar og nemar við rannsóknina, þau Guðrún Sveinbjarnardóttir stjórnandi uppgraftarins, Guðmundur H. Jónsson aðstoðarstjórnandi, nemi við háskólann í Sheffield og Gróa Másdóttir fornleifafræðinemi við háskólann í Þrándheimi allan tímann, og Margrét Gylvadóttir fornleifafræðinemi við háskólann í

Stokkhólmi, Agnes Stefánsdóttir og Sigurður Bergsteinsson fornleifafræðingar við Þjóðminjasafn Íslands tímabundið. Garðar Guðmundsson fornvistfræðingur við Þjóðminjasafnið kom í heimsókn í 2 daga, en hann mun greina fræ og plöntuleifar úr uppgreftinum. Tveir Bretar voru við uppgröftinn allan tímann, þeir Philip I. Buckland skordýraleifafræðingur, sem stundar doktorsnám við háskólann í Umeå í Svíþjóð, og Derek Watson dýrabeinafræðingur. Þá unnu tveir danskir fornleifafræðinemar frá háskólanum í Kaupmannahöfn, þær Jette T. Hansen og Jannie A. Ebsen, við uppgröftinn í 4 vikur. Þátttaka dönsku nemanna var liður í norrænni samvinnu um verkefnið sem unnið er að að koma á. Auk þess tók þýskur fornleifafræðinemi við háskólana í Björgvin og Bamberg, Natascha Mehler, þátt í uppgreftinum um tíma, og kanadískur fornvistfræðingur, dr. Cynthia Zutter frá háskólanum í Edmonton, kom í heimsókn, en hún mun rannsaka frjókorn í sýnum sem tekin hafa verið. Úr sömu sýnum mun Garðar Guðmundsson rannsaka fræ og plöntuleifar, og þeir Guðmundur og Philip skordýraleifar. Rannsókn þeirra síðarnefndu er jafnframt prófverkefni við háskólana í Sheffield og Umeå. Slíkar rannsóknir geta varpað ljósi á notkun húsa, mataræði og umhverfisbreytingar. Hallgerður Pálsdóttir sagnfræðinemi við Háskóla Íslands vann einnig um tíma fyrir rannsóknina við að safna ritheimildum á Þjóðskjalasafni Íslands um húsakost í Reykholti á fyrri öldum. Þær upplýsingar verða notaðar til samanburðar við byggðaleifar sem finnast við uppgröftinn og til viðmiðunar við túlkun þeirra.

Rannsóknin naut aðstoðar ýmissa aðila. Menntamálaráðuneytið útvegaði húsnæði í Reykholti meðan á uppgrefti stóð, en Þórunn

Mynd 1: Staðsetning Reykholt.
Fig. 1: Location map for Reykholt.

Reykdal, fyrrverandi skólastjóri þar, var fulltrúi ráðuneytisins á staðnum og var okkur innan handar um ýmis praktísk atriði. Hótel Reykholt sá starfsmönnum fyrir kvöldmat, en auk þess voru hóteltjórarnir, þau Óli Jón Ólason og Steinunn Hansdóttir, boðin og búin að greiða götu rannsóknarinnar. Séra Geir Waage sóknarprestur sýndi rannsókninni ódrepanði áhuga og veitti margvíslega aðstoð. Jón Þórisson, fyrrverandi kennari við Reykholtsskóla og ábúandi þar um árabil, veitti ýmsar upplýsingar um örnefni og húsakost á staðnum á fyrri tímum. Halldór Jónsson las yfir íslenska textann í þessari skýrslu, en Robert Boyce þann enska. Báðir færðu ýmislegt í málvari til betri vegar. Guðrún Harðardóttir sá um endanlegan frágang bráðabirgðaútgáfu þessarar skýrslu. Kunnum við öllum þessum aðilum bestu þakkir fyrir aðstoðina.

1. Fyrri rannsóknir

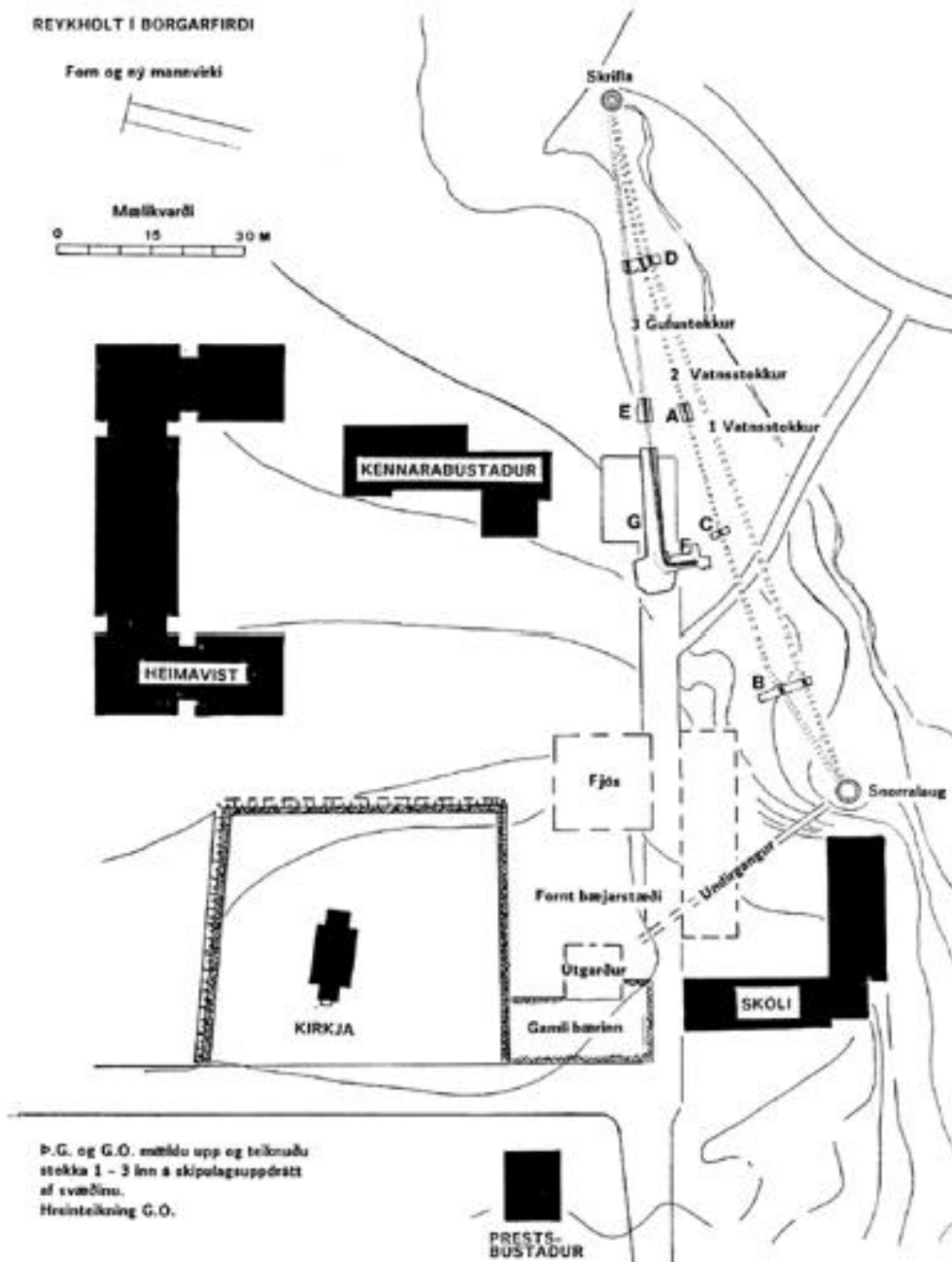
Fornleifar hafa fundist í Reykholti við ýmiss konar byggingarframkvæmdir frá 1930 þegar skólahúsið var byggt, en skipulegar rannsóknir hófust fyrst á gamla bæjarstæðinu á árunum 1987 til 1989.

Fyrsta fornleifarannsókn í Reykholti mun hafa verið rannsókn Matthíasar Þórðarsonar þáverandi þjóðminjavarðar árið 1941 á jarðgöngunum sem liggja frá Snorralaug. Göngin höfðu komið í ljós er íþróttahúsið var reist austan við skólann árið 1934. Engin skýrsla er til um þessa rannsókn en henni er lýst nokkuð í blaðagrein sem Matthías birti í Morgunblaðinu árið 1947¹. Ekki er vitað til þess að nokkrir munir hafi fundist í göngunum við þessa rannsókn eða annað það er nota mætti til að tímasetja þau. Sumarið 1997 var grafinn þverskurður í göngin rétt sunnan við íþróttahúsið² til þess að kanna ástand þeirra þar. Komið var niður á vel varðveittan hluta ganganna. Þau eru niðurgrafin, með grjóthleðslum báðum megin og torfi í uppfyllingu. Grjóthleðslan var allt að 1,40 m á hæð. Ljóst var að byggt hafði verið yfir göngin með trégrind alla leið upp að íþróttahúsinu árið 1941. Ekki fundust nein merki um upprunalega yfirbyggingu þeirra.

Haustið 1964 komu í ljós tveir niðurgrafnir stokkar er verið var að grafa fyrir skólpleiðslu frá

¹ Matthías Þórðarson 1947.

² Guðrún Sveinbjarnardóttir 1997a.

Mynd 2: Yfirlitstekning af Reykholti (úr Þorkell Grímsson og Guðmundur Ólafsson 1988).

Fig. 2: Plan of the Reykholt site showing e.g. location of old farmsite (forn bærjastæði) and tunnel (undirgöngur)(from Þorkell Grímsson and Guðmundur Ólafsson 1988).

nýbyggingum í Reykholti. Talið var að um væri að ræða vatns- og gufustokka sem lágu frá hvernum Skriflu (mynd 2). Var aftur komið niður á gufustokkinn við sams konar framkvæmdir árið 1984³. Rannsóknir á þessum leifum leiddu í ljós að vatnsstokkarnir lágu frá Skriflu í Snorrallaug, en gufustokkurinn lá í átt að bæjarhólnum. Ekkert mannvirki fannst við enda hans. Helst var talið að

³ Þorkell Grímsson og Guðmundur Ólafsson 1988.

hann hefði verið notaður til að veita gufu í gufubað. Árið 1987 hófust enn fornleifarannsóknir í Reykholti, nú að frumkvæði og með fjárstyrk frá menntamálaráðuneytinu. Voru gerðir könnunarskurðir sumarið 1987 og fé síðan veitt til takmarkaðs uppgrftar næstu tvö sumur. Því miður fékkst ekki fjármagn til frekari rannsókna. Var því aðeins tæpt lítillega á rannsókn þeirra miklu mannvistarleifa sem er að finna í gamla bæjarhólnum.

Búskapur var í Reykholti fram á þessa öld en síðasti torfbær þar var rifinn árið 1930. Könnunar-skurðirnir sýna að líklega hafa bæjarhús staðið á sömu slóðum allt frá upphafi, rétt norðan og austan við gamla skólahúsið, milli þess og gömlu kirkjunnar (mynd 2). Hafa bæjarhúsin verið endurbyggð og færð örlítið til nokkrum sinnum. Rústir nokkurra byggingarskeiða liggja þarna hver ofan á annarri og oft eru leifarnar brotakenndar. Meðal þess sem grafið var upp voru leifar gangabæjar frá 17. / 18. öld, en aldur hans má helst áætla með hliðsjón af leirkerabrotum sem unnt var að greina og tímasetja⁴. Gangabærinn var austan við þau bæjarhús sem síðast stóðu. Lýsingar í Sturlungasögu gætu bent til þess að skáli sá sem þarna var á dögum Snorra Sturlusonar hafi staðið enn austar⁵. Mörk fornminja á þessu svæði hafa verið athuguð með prufuskurðum og jarðborunum og eru nú nokkurn veginn þekkt. Einnig var rannsakaður hluti jarðganganna sem liggja frá Snorralaug, en grafið hafði verið niður á þau norðan við íþróttahúsið sem stóð austan við gamla skólahúsið, þegar Ólafur krónprins Noregs kom í Reykholt til að gefa Íslendingum stytta af Snorra Sturlusyni. Liggja göngin undir gangabænum inn á gamla bæjarstæðið. Meðal þeirra byggðaleifa sem komu í ljós undir gangabænum, áður en uppgrefti lauk 1989, var framhald jarðganganna fyrrnefndu, eldstæði og torfveggir með eldfjallagjósku, hinu svonefnda landnámslagi. Sýni úr uppgreftinum af sams konar gjósku var greint sem landnámslagið⁶, en það er nú tímasett til 871 AD (+ 2 ár)⁷. Þessir torfveggir eru því gerðir eftir 871-2, en ekki er unnt að segja til um það hversu löngu eftir það. Kolefnis-aldursgreiningar voru gerðar á viðarkolum og koluðu byggi úr eldstæðinu. Viðarkolin reyndust frá 8. - 10. öld⁸, en kornið frá 10. - 12. öld⁹. Líklegast er að eldstæðið hafi verið í notkun á 9., 10. eða 11. öld. Eini hluturinn sem fannst í þessum lögum var ljósakola úr steini af fornri gerð. Eldstæðið liggur á óhreyfðu og tilheyrir án efa elstu byggð á staðnum. Þessar leifar bíða frekari rannsókna.

⁴ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1988. Ibid 1989.

⁵ Sturlunga saga I, t.d. bls. 456.

⁶ Magnús Á. Sigurgeirsson jarðfræðingur greindi sýni úr þessari gjósku sem landnámslagið, sbr. bréf hans dagsett 3.12.1990.

⁷ Karl Grönvold o.fl. 1995.

⁸ Radiocarbon measurement Report frá RCD Radiocarbon Datingí Englandi, dagsett 1.11.1990.

⁹ Hedges o.fl. 1993. Og bréf frá Rupert A Housley, Radiocarbon Accelerator Unit, Oxford, dagsett 5.11.1992.

2. Markmið rannsókna 1998

Markmið rannsókna 1998 var tvíþætt. Annars vegar að ganga úr skugga um hvaða byggðaleifar leyndust undir íþróttahúsinu sem rífið var áður en uppgreftur hófst, en vitað var að þar lágu göngin frá Snorralaug. Nú þegar skólahaldi í Reykholti er lokið hefur verið ákveðið að taka gamla skólahúsið undir bóka- og skjalageymslu. Fyrir það hlutverk þarfnast húsið stórfelldra viðgerða og endurbyggingar en áætlað var að þær framkvæmdir hæfust með haustinu. Áformað hafði verið að aðgangur flutningabifreiða að húsinu yrði þar sem íþróttahúsið stóð. Var því mikilvægt að rannsaka svæðið áður en farið yrði út í slíkar framkvæmdir. Hins vegar lá fyrir að halda áfram rannsókn á sjálfu bæjarstæðinu þar sem frá var horfið, opna uppgraftarsvæðin frá 1988 og 1989, stækka þau og tengja saman. Þessi svæði höfðu verið grafin mislangt niður á sínum tíma. Áformað var að koma þeim öllum niður á sama uppgraftarplan til að auðvelda túlkun þeirra byggðaleifa sem þar er að finna og tengja öll uppgraftarsvæðin.

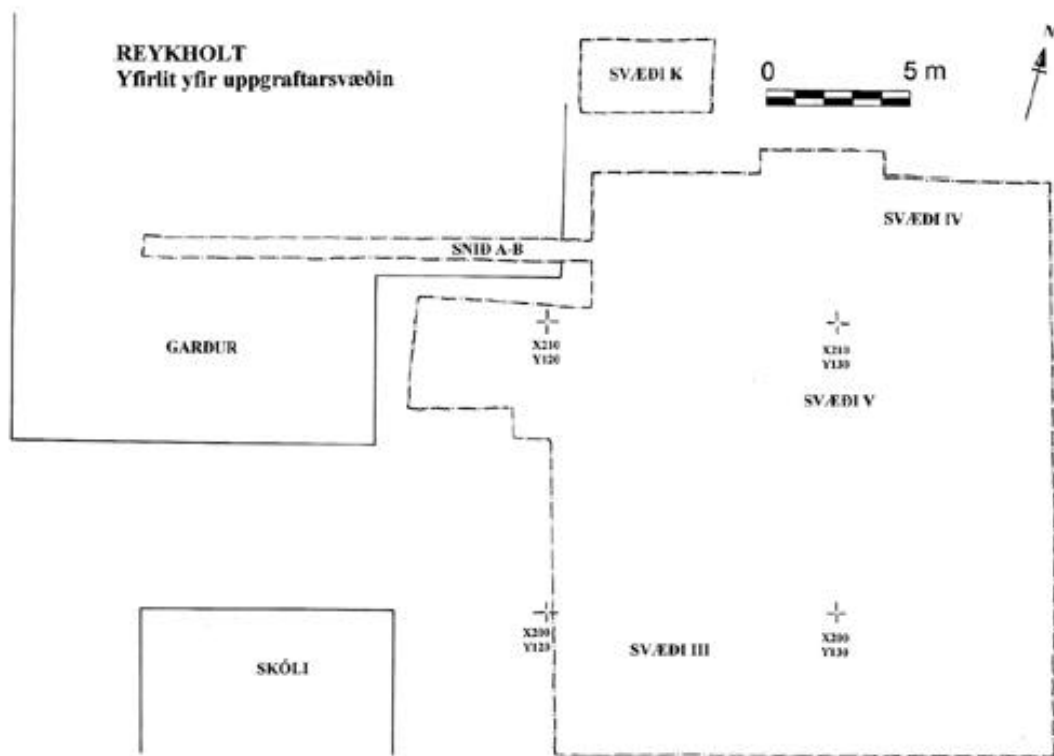
Aðferðir

Talið er að bærinn í Reykholti hafi staðið svo til á sama stað frá upphafi. Á bæjarstæðinu er því að finna mörg byggingarskeið, hvert ofan á öðru, endurbyggingar og viðgerðir. Það getur verið flókið að túlka slíkar leifar, en sú var einmitt reynslan eftir rannsóknirnar 1988 og 1989. Ákveðið var að opna stærra svæði og grafa eftir jarðlögum í einu plani eftir því sem unnt væri. Þessari aðferð, svonefndri Harris Matrix aðferð¹⁰, var nú beitt í fyrsta sinn við rannsóknir í Reykholti. Þessi aðferð á að stuðla að því að fá sem réttasta mynd af innbyrðis- og heildarsamhengi mannvistarlaga og mannvirkja. Hverri einingu¹¹ var gefið númer og var byrjað á númerinu 200 til þess að hægt væri að koma þeim jarðlögum og mannvirkjum sem grafin voru upp við fyrri uppgreft inn í sama kerfi. Framan við númerið standa stafir sem gefa til kynna um hvers konar einingu er að ræða. CS er notað fyrir steina, CL fyrir lag, CC fyrir skurð, CF fyrir fyllingu í skurði. Hver eining var skráð samkvæmt kerfi því sem notað er við Museum of London¹² og lýst á sérstöku eyðublaði. Hún var síðan teiknuð og ljósmynduð.

¹⁰ Harris 1989.

¹¹ Enska orðið 'context' sem notað er þegar þessari aðferð er beitt er hér þýtt með orðinu 'eining'. Nær það jafnt til jarðlaga, skurða og fyllingarlaga.

¹² Archaeological Site Manual 1994.

Mynd 3: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðin.
Fig. 3: A map showing the extent of the excavated areas.

Hnitakerfi var lagt yfir uppgriftarsvæðið við upphaf rannsóknar árið 1987 og voru öll jarðlög, mannvirki, fundir og sýni mæld samkvæmt því. Upphafspunktur kerfisins var nefndur X200, Y100 og settur rétt við horn gamla skólahússins. X ásinn hækkar til norðurs og Y ásinn til austurs. Hnitakerfinu var skipt upp í 5 x 5 m reiti fyrir teikningar til að auðvelda samsetningu þeirra í úrvinnslunni. Vegna byggingarframkvæmda var hæðarpunktur yfir sjó, sem hafði verið á stétt við gamla skólahúsið, færður á bolta sem skrufaður var niður í stéttina við norðurhlið inngangs í Útgarða, suðurálmu nýju skólabyggingarinnar. Minjasvæðið hafði verið sléttað og ræktað sem tún. Ekki sá móta fyrir neinum byggðaleifum á staðnum þegar rannsókn hófst árið 1987. Yfirborðsmælingar með hæðarlínunum voru því ekki framkvæmdar. Hins vegar höfðu uppdrættir með hæðarlínunum þegar verið gerðir vegna byggingarframkvæmda á staðnum og við rannsóknina verða þeir notaðir. Þegar mannvirki úr torfi, grjóti og mold eru rifin eða endurbyggð, getur orðið úr mikill grautur jarðlaga sem erfitt er að fylgja. Var því stundum gripið til þess ráðs að gera snið til að átta sig á jarðlagaskipan. Þessi blanda aðferða reyndist vel og var í raun nauðsynleg við þessa rannsókn.

Rannsóknarsvæði

Rannsóknin sumarið 1998 beindist í upphafi aðallega að svæðinu undir íþróttahúsinu sem var rífið fyrir um sumarið en þar undir var vitað að göngin frá Snorralaug liggja. Var þetta svæði, sem markast að norðanverðu af veginum sem lá um hlaðið, nefnt svæði III (mynd 3). Eftir að húsið, sem var timburhús, var rífið þurfti að fjarlægja steinsteypa stöpla sem það hafði staðið á. Kom í ljós að göngin og veggjabrot sem lágu ofan á þeim voru einu byggðaleifarnar sem varðveittar voru á svæðinu. A.m.k. tveir steinsteypdir stöplar höfðu verið settir ofan í göngin. Þau voru full af móösku en lagskipting hennar sýndi að hún hefur lent ofan í þeim á löngum tíma og í áföngum. Móaskan sýndi stefnu ganganna vel á yfirborðinu áður en uppgröftur hófst. Veggir ganganna eru grjóthlaðnir og eru á kafla allt að 1,8 m á hæð. Breidd þeirra við botninn er um 70 cm. Ofan á þeim og aðeins austar voru tvö samsíða hleðslubrot sem höfðu sömu stefnu og göngin en tengjast þeim líklega ekki á neinn hátt. Ætlunin er að fylgja göngunum inn á bæjarstæðið og kanna hvernig þau tengjast bæjarhúsunum. Þau liggja í norðvestur frá Snorralaug, en þar sem þau hverfa inn í bakkann undir vegarstæðið sem þarna var virðast þau taka

stefnu aðeins meira til norðurs og breikka. Má hugsa sér að hér sé farið að sjá í tengingu þeirra við bæjarhúsin. Þetta verður kannað í næstu áföngum rannsóknarinnar.

Eins og fyrr segir voru svæðin, sem rannsökuð voru 1988 og 1989, opnuð aftur, stækkuð og tengd saman. Þau höfðu verið grafin hvert fyrir sig, í áföngum og misdjúpt, en það varð til þess að erfitt var að fá heildarmynd af byggðaleifum á svæðinu og túlka þær og tengja saman. Unnið var að því í sumar að bæta úr þessum annmörkum. Öllu þessu svæði norðan við veginn var skipt niður í tvö vinnusvæði en þau voru aðskilin af pípurskurði sem liggur í norðvestur-suðaustur yfir allt uppgraftarsvæðið. Norðan við skurðinn var nefnt svæði IV en sunnan við hann svæði V (mynd 3).

Svæði V nær yfir þá fleti sem við fyrri rannsókn voru nefndir svæði J, L og D (mynd 8). Á milli þeirra og pípurskurðarins bættist við lítill þríhyrningslaga reitur sem ekki hafði áður verið rannsakaður. Byrjað var á því að grafa síðastnefnda svæðið jafnlangt niður og hin svæðin og fundust þar byggðaleifar sem tengja mátti mannvirkjum sem þegar höfðu verið grafin upp. Svæði L, sem rannsakað var árið 1989, var skemmst á veg komið þegar uppgröftur hófst, svæði J næstskemmst en svæði D lengst. Í lok sumarsins voru allar mannvistarleifar á svæði V komnar niður á sama uppgrafterplan. Ljóst er að jarðgöngin frá Snorralaug liggja inn á bæjarstæðið á þessu svæði. Enn á eftir að komast niður úr nokkru af mannvistarlögum áður en komið verður niður á þau. Um 50 cm eru niður á efstu steina jarðgangahleðslunnar, en þaðan er um 1,5 m niður á botn þeirra.

Rannsókn á svæði IV var skemmst á veg komin eftir fyrri uppgröft og var þar því svo til um frumrannsókn að ræða nú í sumar. Það náði til þeirra reita sem við fyrri rannsókn voru nefndir svæði H, I og E (mynd 8) og markaðist að vestan af pípurskurðinum fyrrnefnda, en að austan af skurði sem grafinn hafði verið fyrir grunni fjóss og hlöðu sem þarna voru byggð um það leyti sem skólinn var reistur. Aðeins hafði verið grafið niður á efstu mannvistarlög á þessu svæði árið 1988. Svæðið var stækkað til austurs að grunni fyrrnefnds fjóss og hlöðu og kom þar fram mikill torfveggur. Minnst áhersla var lögð á að rannsaka svæði IV nú í sumar.

Framgangur rannsóknarinnar

Uppgröfturinn hófst mánudaginn 29. júní og stóð yfir til 13. ágúst. Vikuna áður en uppgröftur hófst

höfðu þrjú okkar farið eina langa dagstund í Reykholt til þess að fylgjast með því þegar skurðgrafa tók steinsteypta stöpla, sem ípróttahúsið hafði staðið á, upp úr grunninum og hreinsaði grunninn. Þegar uppgröftur hófst lá fyrst fyrir að skafa grunninn enn frekar til þess að ganga úr skugga um hvaða mannvistarleifar leyndust þar og hreinsa uppfyllingu upp úr fyrri uppgraftarsvæðum, stækka þau og tengja saman.

Norðan við og meðfram ípróttahúsinu hefur lengi legið vegur sem til skamms tíma var aðalakbrautin um hlaðið í Reykholti. Af fyrri rannsóknum var ljóst að jarðgöngin frá Snorralaug lægju undir þessum vegi og að það yrði að fjarlægja hann til þess að komast niður á þau og tengja þau bæjarstæðinu. Í vegarstæðinu voru einnig ýmsar leiðslur frá þessari öld, bæði rafmagn og sími. Annars konar leiðsluskurði er reyndar að finna víðar á uppgrafter-svæðinu. Þessir skurðir hafa að sjálfsögðu skemmt fornleifarnar. Til þess að fjarlægja veginn og bílastæði ofan af byggðaleifunum þurfti stórar vinnuvélar í marga daga. Við þetta verk, ásamt stækkun uppgraftarsvæðisins, unnu 7 manns í meira en viku í upphafi rannsóknarinnar.

Mest áhersla var í upphafi lögð á að rannsaka svæðið undir ípróttahúsinu (svæði III) og síðan beina tengingu þess við bæjarstæðið (svæði V) (sjá mynd 3). Miðaði því verki vel og þannig að nú er vitað að einu byggðaleifarnar sem er að finna undir ípróttahúsinu eru jarðgöngin sem liggja frá Snorralaug. Þegar búið var að ganga úr skugga um þetta og rannsaka hleðslubrotið sem lá ofan á þeim, var ákveðið að grafa aðeins upp nyrsta hluta jarðganganna á þessu svæði. Á svæði V miðaði uppgrefti þannig að nú eru allar mannvistarleifar þar komnar niður á sama uppgrafterplan.

Minnst áhersla var lögð á rannsókn á svæði IV fyrr en undir lokin. Á því svæði voru það því mest seinni tíma lög sem grafin voru upp í sumar. Eldri byggðaleifar voru að koma í ljós í lokin og næsta sumar er vonast til þess að sæmilega heilleg mynd fái af þeim og hvernig þær tengjast byggðaleifum á svæði V.

Þurrviðri var og gott veður til uppgrafter þó að á tímabili væri nokkuð svalt með sterkri norðaustanátt. Aðeins töpuðust tveir hálfir vinnudagar vegna rigninga. Margir hópar ferðamanna af ýmsu þjóðerni heimsóttu uppgröftinn. Einn úr uppgrafterliðinu var ætíð tilbúinn til að segja frá og sýna það sem verið var að gera. Mæltist þessi þjónusta mjög vel fyrir.

Mynd 5: Hleðslubrot (CS213) ofan á jarðgöngum. Séð í norður.
Fig. 5: A wall fragment (CS213) overlying the tunnel. Looking north.

Gengið var þannig frá uppgriftarsvæðinu fyrir veturinn að það var þakið með jarðvegsdúk og settar torfþökur þar ofan á. Göngin á svæði III voru hins vegar fyllt með heyböggum í þeirri von að sú fylling nægi til að koma í veg fyrir að þau hrynji í vetrarfrostunum. Girt var utan um uppgriftarsvæðið svo að engum stafaði hættu af þeim holum sem þarna hafa verið gerðar og sett upp upp-lýsingaspjöld sem segja frá rannsókninni.

Guðmundur H. Jónsson:

3. Excavation of area III – the results of 1998

Previous excavation of the tunnel has revealed that it runs northwest from Snorralaug towards the farm site. The first recorded investigation of the tunnel was carried out by Matthías Þórðarson in 1941 who was also responsible for the partial reconstruction of the tunnel (Þórðarson 1947: 5-7). This reconstruction included a roof construction supported by a timber frame and a wooden door facing out towards Snorralaug. It is difficult to

determine the accuracy of this reconstruction in view of the limited detail presented by Þórðarson in the conclusions of his research. Further investigation of the tunnel was carried out in 1989, 1997 and 1998 (Sveinbjarnardóttir 1989, 1997; this report). The excavation of 1989 revealed a portion of the tunnel just north of the sports hall which was then still standing. This area was subsequently covered up and revealed again during the excavation of 1998. The excavation of 1997 revealed a portion of the tunnel just south of the sports hall by Snorralaug. The 1989 and 1997 investigations revealed that the tunnel had been set into a trench c. 2.5 m wide. The walls were constructed of dry-stone walling which had survived up to a height of 1.4 m. The space between the walls was c. 0.7 m. The walls had been backed up by a mixture of soil and turf, and the floor within the tunnel was composed of clay. No evidence was found for any type of roof structure and no artefacts were found within the tunnel that might have provided a date bracket for its period of construction or use. The passage-way house revealed during the seasons of 1987-1989 lies over the tunnel making it older than the 17-18th century passage-way house.

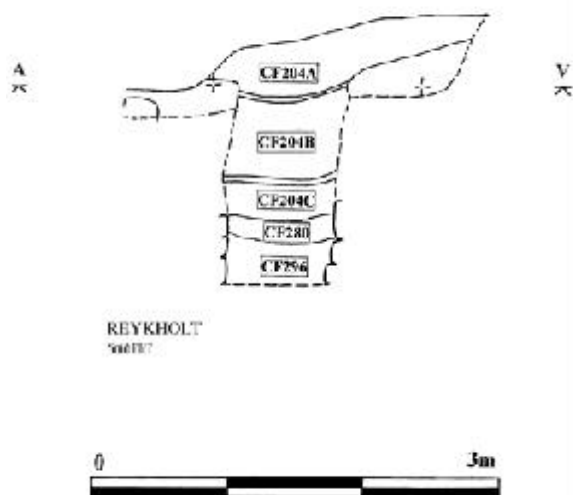
Mynd 6: Jarðgöngin, séð í suður á snið PR7.
Fig. 6: Tunnel, looking south towards section PR7.

In 1998, prior to the commencement of the excavation in July, the sports hall was demolished. The sports hall had been supported on several concrete pillars which had been set into pits of varying depth. Some of these pits had caused considerable disturbance to the occupation deposits in the excavated area. On the basis of previous research we anticipated that the passage leading from Snorralaug would be encountered underneath the sports hall, and this was indeed the case. Deposits were encountered running northwest from Snorralaug towards and under the exposed 17-18th century passage-way house. We also removed the gravel road running along the north side of the sports hall and this revealed the portion of the passage that had been investigated in 1987. A wooden structure had been built into the passage to protect it from any subsequent disturbance of the area, i.e the road. We removed this structure along with the concrete pillars.

We then cleaned, photographed and recorded the whole area using the single context recording system. The deposits encountered formed a spread

c. 4.0 m wide and 10.0 m long. These were numbered in accordance to the designated context numbering system (see methodology above). These initial contexts received the numbers: CC201, CF202, CF203, CF204, CS213, CF219 and CC235. The youngest deposits consisted of a cut (CC235) containing two rows of stones (CS213) and two fills (CF202 and CF219) (fig. 5). They filled the cut and surrounded the stones. The lower fill (CF219) yielded considerable amounts of fragmented glassware and animal bone (the largest concentration of bone yet encountered on site). The bone seemed to consist of cow and horse although this has yet to be confirmed. This feature seems to run almost parallel to the tunnel which was encountered beneath these contexts. Fig. 4 shows that stones CS213 diverge slightly away from the axis of the tunnel (CS215). It would seem that after the tunnel had been abandoned and backfilled, a cut was created along roughly the same axis as the tunnel below. We are uncertain of the original function of this feature, but it may have been the foundation of a wall with a fill consisting of debris (glass and bone). Turf fragments were encountered within the fills of the cut which tends to support this interpretation. Judging from the finds associated with this feature, which are difficult to date, it would seem likely that this feature was in use somewhere between the 18th and late 19th century. We found no other features which could be associated with this feature, and it is likely that any such association was destroyed when the sports hall and surrounding buildings were constructed.

Having excavated the above feature we decided to investigate only part of the tunnel. We took this decision on the grounds that the complete excavation of the tunnel would be costly in time and expense. We also came to the conclusion that sufficient evidence regarding its construction, use, abandonment and dereliction could be gained by excavating only a portion of the tunnel. We were also influenced by the fact that no decision had been made about the future of the site in terms of preservation, presentation and possible reconstruction. On the basis of the re-exposed section of the tunnel investigated in 1987, which showed the delicate nature of the dry stone walling, we felt further justified in excavating the tunnel only partially. We decided to extend the portion of the tunnel exposed in 1987 further to the southeast,

Mynd 7: Snið PR7 í göngum á svæði III.
Fig. 7: Section PR7 through tunnel in area III.

in the direction of Snorralaug. The work done in 1987 had revealed that this part of the tunnel was immensely disturbed, the eastern wall of the tunnel having almost completely collapsed. This disturbance may relate to the visit of Prince Olaf of Norway in 1947 when a section was put through the tunnel so that it could be presented to the royal gaze. We could therefore only hope that the portion of the tunnel immediately to the southeast of this disturbed area was in a better state of preservation. This fortunately proved to be the case.

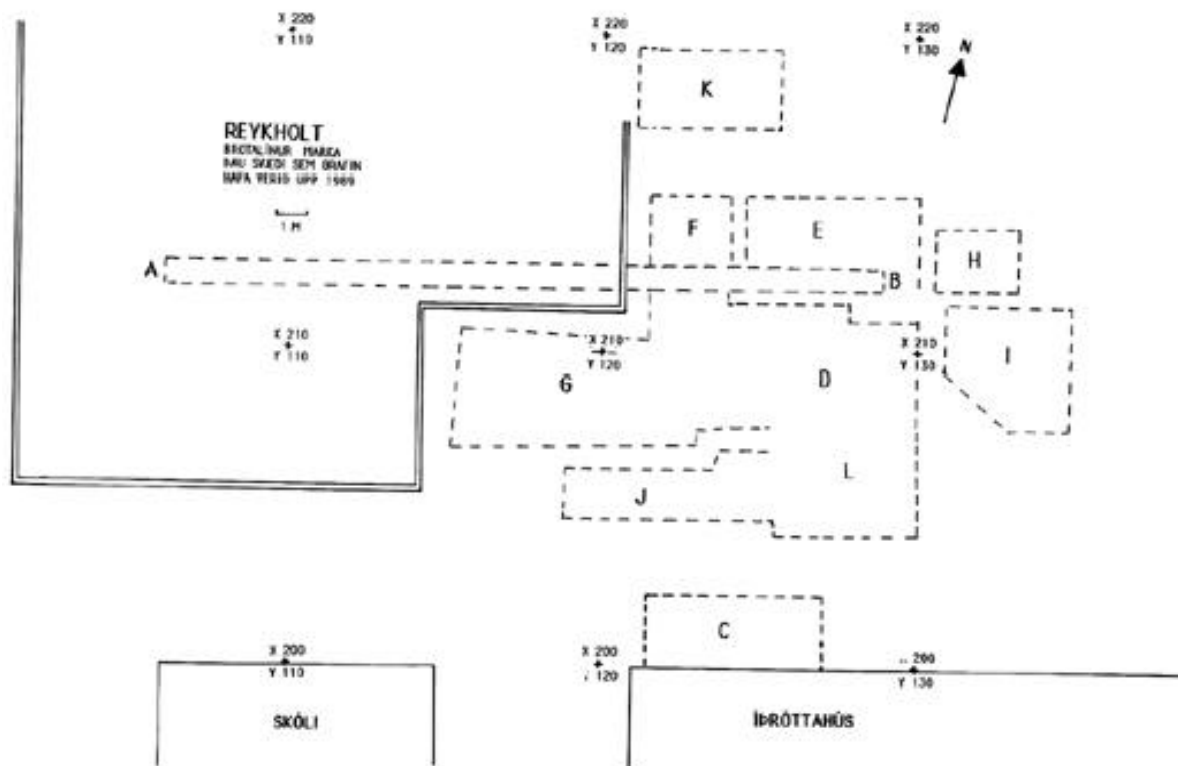
The next sequence of contexts encountered relates to the tunnel, its abandonment and dereliction (CC201, CF203, CF204a, CF204b, CF204c, CS216). CC201 represents the cut into which the tunnel had been set. It is c. 4.0 m wide and filled by the dry stone walls of the tunnel (CS215), collapsed stone from the walls (CS216) and numerous deposits that fill the space between the walls and that lie on top of the tunnel. We think it possible that the cut for the tunnel (CC201) is actually a mixture of two cuts, CC201 and CC235 (the cut for the above mentioned feature). CC235 may have extended the original width of the cut for the tunnel making it 4.0 m in total. The width of the cut from previous investigations is c. 2.5 m (see fig. 1 in Sveinbjarnardóttir 1997) and it seems likely that this was the original width of the cut for the tunnel. CF203 and fills CF204a-c represent a portion of the abandonment phase of the tunnel (see Fig. 6). CF203 included a considerable amount of fire cracked

stone within a silty clay matrix which had been deposited onto a large peat-ash deposit which also included fire cracked stone (CF204a-c). All of these deposits lay on top of and filled the tunnel, and we interpreted them as representing separate dumping episodes into and onto the tunnel. The presence of fire cracked stone in these deposits indicates that they originated within a fireplace. Deposit CF204 is subdivided into 3 sublayers A-C. Sublayer A lies on top of the tunnel while sublayers B & C fill the space between the walls of the tunnel. All these deposits represent the dumping of material into the tunnel that by this time had been abandoned. We encountered no dateable finds within these deposits and therefore found it impossible to date this phase of abandonment.

Within the northwestern portion of the tunnel investigated in 1987 we encountered a considerable deposit of stone (CS216). It lies between the two walls of the tunnel and seems to represent the collapse from the eastern wall of the tunnel only part of which has survived. We are uncertain about the relationship between this collapse and the deposits encountered within the southeastern portion of the tunnel. We think it likely that this collapse is a mixture of several collapse episodes the latest of which may have taken place when the tunnel was exposed in 1947.

We encountered a series of deposits (CF254, CF257, CF256A & B, CF281, CF280) beneath the series of peat-ash deposits (CF204A-C). They consist of greasy red and black layers divided by thin peat-ash lenses. We sampled these layers in order to determine their nature and origin. One of the layers (CF256A) included visible organic remains and could therefore represent a floor layer (or collapse from some kind of roof construction?). This has yet to be confirmed. It is possible that these layers represent further dumping episodes which are older than the dumping episodes described above.

Deposit CF296 was the last layer encountered this season. We have not excavated it totally, and will examine it further next season. Although we did not reach the bottom in this portion of the tunnel, we did complete the partial excavation of the northwestern section. We took this decision in view of the fact that this area was quite disturbed. Our excavation revealed that the walls of the tunnel had been set onto a compact, black gravelly deposit which represents the bottom of cut CC201 into which the tunnel had been set. It also became

Mynd 8: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðin árið 1989.

Fig. 8: A map showing the extent of the excavated areas at the end of the 1989 excavation season.

apparent that the bottom course of stones in the walls consisted of large foundation stones, some of which may have been shaped. The western wall in this section of the tunnel reached a maximum height of 1.8 m. It is therefore likely that the original height of the walls exceeded this. On the basis of the depth needed to reach the bottom of the tunnel in the northwestern section of the tunnel it seems that a considerable depth of deposits (upto 50 cm) has yet to be investigated in the southeastern section of the tunnel.

Bibliography:

Þórðarson, M. 1947. Reykholt. Yfirlit yfir sögu þess til og um daga Snorra Sturlusonar. In: Morgunblaðið . Sun. 20th. July 1947, pp. 5-7.

Sveinbjarnardóttir, G. 1989. Fornleifarannsóknir í Reykholti sumarið 1989 . Unpublished excavation report.

Sveinbjarnardóttir, G. 1997. Rannsókn á jarðgöngum í Reykholti í Borgarfirði. Rannsóknaskýrslur fornleifadeildar XIV. Þjóðminjasafn Íslands, Reykjavík 1998.

4. Rannsókn á svæði IV

Það svæði sem í ár hlaut heitið svæði IV nær yfir fleti E, H og I frá fyrri uppgrefti (myndir 8 og 3) og framhald þeirra til norðurs og austurs. Svæðið var stækkað og opnað allt út að grunni fjóss og hlöðu sem þarna voru reist um það leyti sem skólinn var byggður árið 1929. Fjósið var rífið árið 1967 en hlaðan 1983. Svæði IV takmarkast að vestan af pípurskurði sem liggur í norðvestur-suðaustur yfir uppgriftarsvæðið, og að austan af skurði þeim sem grafinn var fyrir grunni áður nefnds fjóss og hlöðu (200) (sjá mynd 4).

Þegar svæðið var opnað árið 1988 komu í ljós tvö mannvirki sem aðeins var grafið niður á efsta lagið af. Hafa þeim verið gefin heitin Mannvirki A og Mannvirki B (mynd 4). Mannvirki A, sem er sunnar, virtist hafa inngang úr suðri með hellulögn framan við. Innri brún suður-, austur- og norðurveggja hússins er mörkuð með grjóthleðslu, en að vestan var mannvirkið rofið af pípurskurðinum.

Í Mannvirki B var eldstæði og mikið af eld-sprungnum steinum ásamt kola- og móðskudreif. Þetta mannvirki gæti deilt suður- og austurvegg með Mannvirki A, en ekki reyndist auðvelt að finna vegg þess á þessu stigi rannsóknarinnar. Þá er

Mynd 9: Snið (CC326) í torfvegg (CL323) á svæði IV.
Fig. 9: Section (CC326) through turf-wall (CL323) in area IV.

mögulegt að enn eitt mannvirki sé að finna nyrst á svæðinu. Þarf að stækka uppgraftarsvæðið til norðurs til að ganga úr skugga um það.

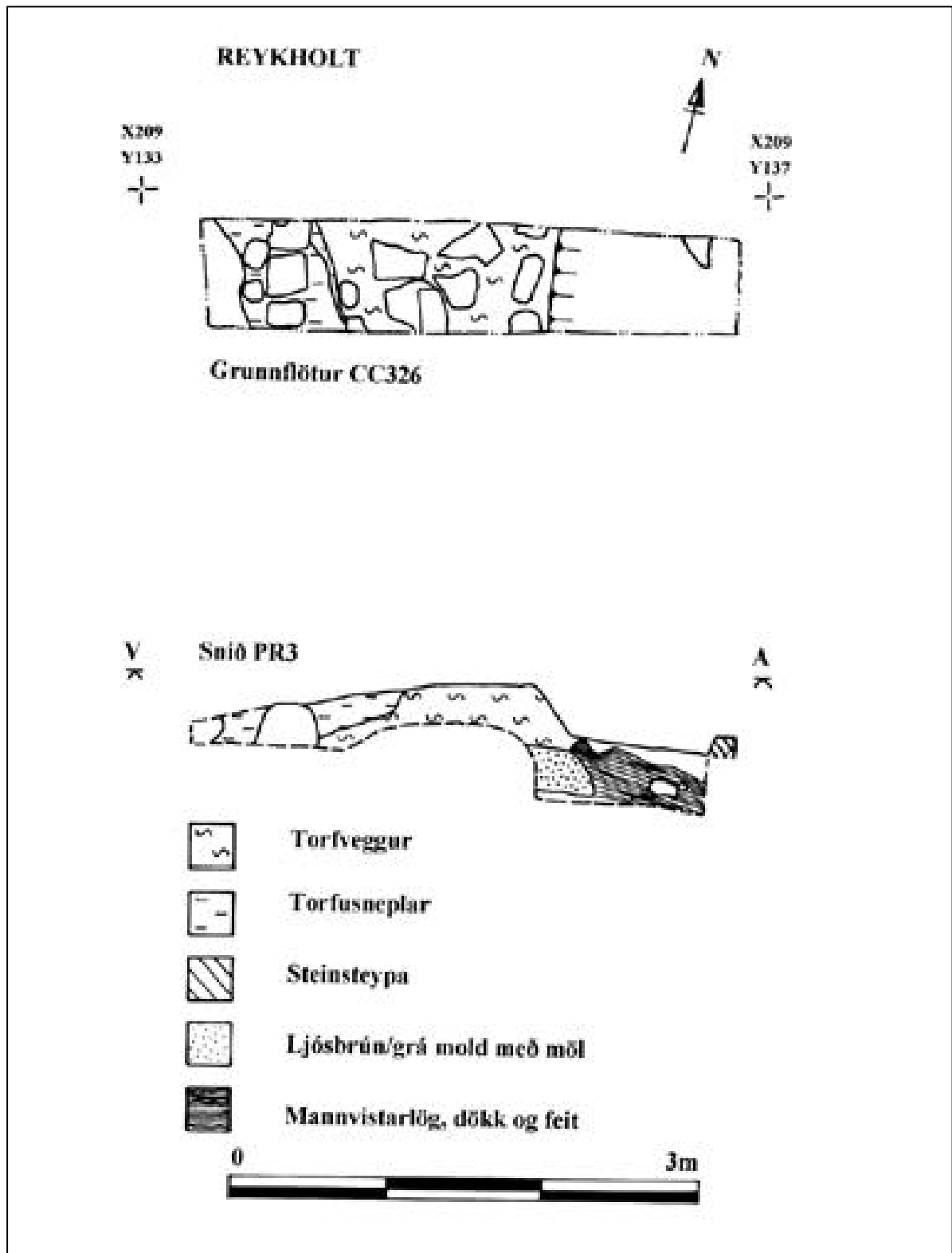
Eins og fyrr segir var minnst áhersla lögð á að rannsaka þetta svæði nú í sumar. Uppgröftur fór framan af mest fram á svæðinu norðanverðu en í lokin var aðeins byrjað að grafa á því sunnanverðu. Byggðaleifar voru heldur brotakenndar á öllu svæðinu og var erfitt að fá heillega mynd af þeim byggingum sem þarna voru. Hér á eftir verður lýst því helsta sem þarna fannst.

Fyrir neðan grassvörð fannst torflag um allt svæðið (CL205, 206, 207, 209, 214, 217, 218, 236, 243, 255, 307, 317; sjá yfirlit yfir einingar á þessu svæði í Viðauka 3). Hefur þetta lag verið túlkað sem uppfyllingarlag og er líklegast að þetta séu leifar þess er hús voru rifin og jöfnuð hér við jörðu. Svæðið afmarkast að austan af skurði (CF200a og CC200b) sem gerður var fyrir grunnni fyrrnefnds fjóss og hlöðu. Meðfram honum endilöngum var torfveggur (CL323). Það er mögulegt að þessi torfveggur tengist hleðsluröð (CS329) sem er austurveggur Mannvirkis A sem þarna var syðst á svæðinu (sjá mynd 4). Ef þessi torfveggur heldur áfram til norðurs, eins og hann virðist gera, tilheyrir hann einnig

Mannvirki B. Þetta á þó eftir að skýrast frekar þegar grafið verður dýpra. Eins og fyrr segir virðist inngangurinn inn í þetta mannvirki, sem er úr suðri, vera hellulagður. Hellulögnin er um 1 m að lengd og um 90 cm að breidd. Hún er vel afmörkuð að sunnan og virðist ekki hafa skemmt þar af pípurskurðinum sem er þarna sunnan við.

Inni í Mannvirki A voru torflög (CL314, CL313) sem eru yngri en mannvirkið. Eru þetta líklega uppfyllingarlag sem hafa myndast þegar húsið var rífið og jafnað við jörðu. Svo virðist sem norðurveggur (CS330) þessa mannvirkis tengist út í svæði þau, vestan við pípurskurðinn, sem grafin voru 1989 (sjá mynd 4). Á þeim svæðum voru brotakenndar byggðaleifar yfir gangabænum sem tímasettur var til 17. og 18. aldar. Pípurskurðurinn djúpi sem liggur þarna í norðvestur-suðaustur yfir uppgraftarsvæðið hefur skemmt byggðaleifarnar mikið og raskað samhenginu á öllu svæðinu.

Norðan við það mannvirki sem nú hefur verið lýst er annað mannvirki, einnig þakið yfirborðs-torflaginu fyrrnefnda sem þekur byggðaleifarnar á öllu svæðinu. Undir torflaginu er kolalag (CL226) sem virðist hafa borist frá eldstæði (CL248) sem er á miðju svæðinu. Undir kolalaginu er torflag

Mynd 10: Grunnflötur CC326 og snið PR3.
 Fig. 10: Plan of CC326 and section PR3.

(CL232) sem aftur liggur yfir lagskiptu kola- og móðskulagi (CL247). Úr því voru tekin sýni til rannsókna á plöntu- og skordýraleifum (SI38-41, SS42-3 og 45). Móðskupyttur (CC270, CL252) var skorinn niður í þetta lag. Lagskiptingin sem hér hefur verið lýst gæti bent til tveggja byggingarskeiða þessa mannvirkis.

Í norðvesturhorni uppgriftarsvæðisins fundust gólfög (CL253, 272, 287) sem liggja inn í bakkann. Túlkun þeirra sem gólflaga byggist á því að þau eru mjög lífræn og að í þeim fundust vefnaðar-, timbur- og kolaleifar auk leirkerabrota. Sýni til rannsókna á skordýra- og plöntuleifum voru tekin úr þessum lögum: SI20-24 og SS26 úr því efsta (253), SI65-6 úr því neðsta (287). Á milli tveggja þeirra (CL253 og 287) var um 5 cm þykkt móðsku- og kolalag (CL288). Í því fundust vefnaðarleifar. Torflagið sem áður var nefnt (CL232) liggur yfir þessu gólflagi en undir því er leirkennt lag. Í leirkennda laginu liggur hleðsluröð sem vísar í austur-vestur (CL290). Sú hleðsluröð liggur beint undir annarri hleðsluröð sem þarna lá í austur-vestur nyrst á svæðinu og er skorin vestast af pípurskurðinum (sjá mynd 4). Undir leirkennda laginu var torf og móðskulag (CL297). Þetta síðastnefnda lag liggur einnig undir gólfögunum fyrrnefndu.

Í lok uppgriftar í sumar voru grafin tvö snið í torfvegginn (CL323) sem virtist liggja í norður-suður meðfram austurhlíð uppgriftarsvæðisins (mynd 4) og út í skurð (CC200) fyrir grunni fjóss og hlöðu. Í syðra sniðinu (PR3, CC326) kom torfhleðslan og útlínur hennar mjög greinilega í ljós (mynd 10). Í botni hennar kom fram grjóttundirstaða og hleðsluröð vestan við hana sem liggur eins og torfveggurinn (myndir 9 og 10). Þessi hleðsluröð gæti tilheyrð torfveggnum eða einhverju öðru byggingarskeiði. Báðum megin við torfvegginn voru mannvistarlög sem túlka mátti sem gólf. Það austara virðist ganga undir fjósundirstöðuna. Ef það reynist vera rétt, má gera sér vonir um óhreyfð mannvistarlög undir fjósinu. Að vestanverðu var of lítið komið í ljós af mannvistarlaginu til að unnt sé að segja nokkuð um það með vissu.

Torfið í nyrðra sniðinu (PR5, CC327) var ekki eins afgerandi og greinilegt og í því syðra, en er þó að öllum líkindum eftir torfvegg (mynd 11). Hér lá hleðsluröð hins vegar austan við torfhleðsluna en var ekki sjáanleg, hvorki í sniði né í grunnfleti að vestanverðu. Austan við þessa hleðsluröð stendur hella upp á rönd út úr norðurbakka sniðsins. Þar

austan við var rauðbrún mold með kolum og móðsku í sem gengur upp að steiptum grunni hlöðunnar sem þarna var. Ekki er á þessu stigi rannsóknarinnar ljóst hvort þetta lag gengur undir grunninn eða er skorið af honum. Sagnir eru um að hlaðan hafi verið mjög djúp.

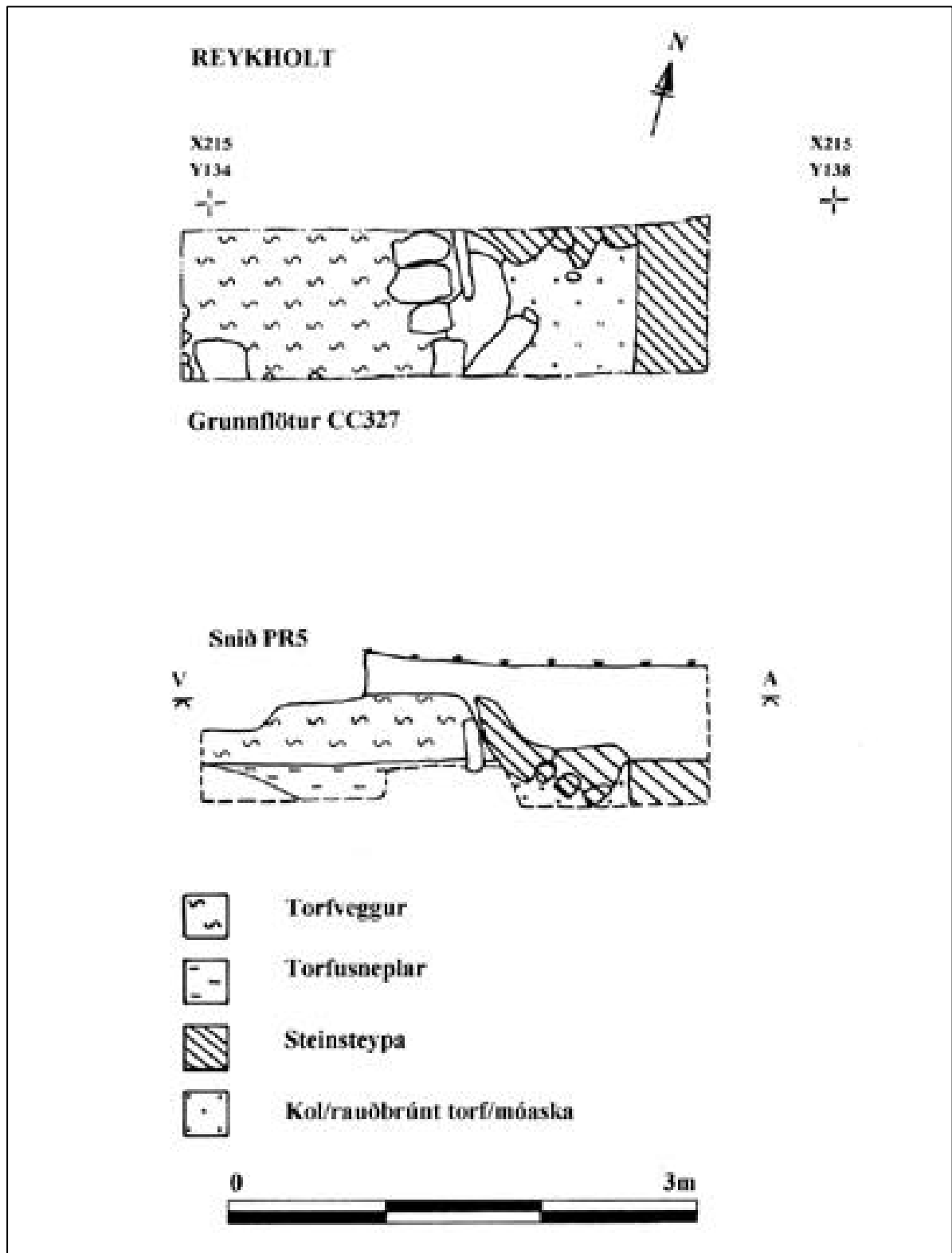
Samantekt

Það má ljóst vera af lýsingunni hér að ofan að byggðaleifar á svæði V eru nokkuð brotakenndar og óljósar enn sem komið er. Þarna sér þó merki um að minnsta kosti tvö mannvirki í efstu lögum, Mannvirki A og B. Í Mannvirki B hafa fundist tvö byggingarskeið. Nyrst á svæðinu eru miklar mannvistarleifar sem ganga inn í bakkann og er hér e.t.v. þriðja mannvirkið að koma í ljós á þessu svæði. Þessar leifar verður hins vegar ekki unnt að túlka fyrr en uppgriftarsvæðið hefur verið stækkað til norðurs. Við lok uppgriftar í sumar var komið niður á eldri mannvistarleifar á svæðinu. Þær verða kannaðar í næsta áfanga rannsóknarinnar.

5. Rannsókn á svæði V

Það svæði sem í ár hlaut þetta heiti nær yfir reit L og hluta af reit J sem grafið var á árið 1989 (mynd 8), og framhald þeirra og reits D til austurs, allt að pípurskurðinum sem sker bæjarhólinn og liggur yfir hann í norðvestur-suðaustur (myndir 3 og 4). Á þessu svæði lá fyrir að rannsaka þríhyrningslaga reit sem var ógraffinn milli pípurskurðarins og reita D og L, og grafa reiti J og L jafnlangt niður og grafið hafði verið á reit D þegar uppgrefti var hætt þar árið 1988. Tókst að ljúka því verki og var allt svæðið komið niður á sama uppgriftarplan í lok sumarsins. Í lýsingu eininga hér á eftir er vísað til viðkomandi einingaskipurits í Viðauka 3.

Á ógrafna svæðinu var í grófum dráttum unnt að greina á milli þriggja byggingarskeiða þegar uppgrefti lauk. Þegar grassverði sleppti, þakti torflag (CL211) allt svæðið. Undir því var grjóthleðsla (CS208) sem túlkuð var sem framhald grjóthleðslu norðurlangveggs húss 1 í gangabæ (sjá mynd 4). Brúnt lífrænt lag með beina- og viðarleifum í (CL210) var samtíma þessari hleðslu. Það nær upp að brún norðurveggjarins en ekki suðurveggjarins. Þetta mannvistarlag kom fram í prófíl Q-R sem gerður var árið 1988 og var þá túlkað sem gólf. Sýni voru tekin úr þessu lagi til rannsókna á plöntu- og skordýraleifum (SI2-6). Það lag sem nefnt er CL225 hefur að geyma framhald veggheðslu suðurveggjar

Mynd 11: Grunnflötur CC327 og snið PR5.
Fig. 11: Plan of CC327 and section PR5.

Mynd 12: Hellulögn (CL239) á svæði V, séð í suður.
Fig. 12: Pavement (CL239) in area V, looking south.

húss 1. Einingar CS208 og CL225 tilheyra því báðar veggjum húss 1.

Sunnan við hús 1 hafa verið grafnir tveir samsíða skurðir á seinni árum eftir vegarstæðinu endilöngu. Í þeim voru m.a. rafmagns- og símaleiðslur. Á milli skurðanna fannst hellulögn úr smáum hellum á kafla (CS239) (sjá myndir 4 og 12). Ofan á hellunum var 5-15 cm þykkt lífrænt jarðlag (CL233) sem í voru steinar, viðarbútar og kol. Þar ofan á var torflag (CL230) sem var efsta lagið undir veginum. Hellulögnin gæti tilheyrt byggingarskeiði gangabæjarins frá 17./18.öld. Vestan við hana voru leifar eftir torfvegg og enn vestar hellur sem tilheyrðu göngunum í gangabænum. Torfveggurinn á milli smásteinastéttarinnar og hellnanna í göngum gangabæjarins tilheyrir líklega bæjargöngunum. Stéttin og lífræna lagið ofan á henni gætu verið hluti af gólfi byggingar sem þarna hefur staðið eða hluti stéttar sem lá meðfram og utan við suðurvegg húss 1. Þetta svæði er nú það raskað að ekki verður úr þessu skorið með vissu. Undir CL225, alveg við pípurskurðinn sem gengur á ská yfir uppgriftarsvæðið, var samþjappað hröngl smásteina á mjög afmörkuðu svæði (CS240). Virðist þetta helst vera hluti af gólfi sem nær yfir

svæði sem er um 2 x 2 m að umfangi. Það nær upp að hleðsluröð að sunnan, hættir í beinni línu að vestan, að norðan fjarar það út, en er skorið af pípurskurðinum fyrrnefnda að austan.

Undir suðurvegg húss 1 var steinaröð (CS265) sem hafði nokkuð aðra stefnu en veggurinn og tilheyrir því eldra byggingarskeiði (sjá myndir 4 og 13). Rétt sunnan við hana eru áður nefndir leiðsluskurðir (CC224 og 228) sem hafa raskað mannvistarleifunum á þessum stað. Á bálkinum milli þessara pípurskurða var röð þriggja steina sem hafa sömu stefnu og CS265. Gætu þeir því tilheyrt sama mannvirki og CS265, en mannvistarleifar á þessu svæði eru það raskaðar að sú túlkun er engan veginn örugg. Á milli þessara raða, sunnan við CS265, er steinahröngl með móöskuflekkjum á milli (CS258). Móöskudreifin nær upp að CS265 og virðist vera samtíma henni. E.t.v. má túlka þetta sem fyllingu í vegg.

Undir hleðsluröð CS265 fundust eldri byggðaleifar sem tengjast þeim mannvistarleifum sem fundust síðast á svæði D þegar hætt var að grafa þar árið 1988 (mynd 14). Um er að ræða hleðsluraðir (CS274, 279, 284) sem allar eru samtíma, með torfi á milli (CL300), sem gæti verið fylling veggjar. Einnig er

Mynd 13: Hleðsluröð (CS265) á svæði V, séð í vestur.
Fig. 13: A row of stones (CS265) in area V, looking west.

torf norðan við hleðsluröð CS274 (CL308 og 302). Skorinn hefur verið skurður ofan í þetta torf (CC260) og er hann fylltur af móösku (CL242). Eðli þessa skurðar er enn óljóst og bíður túlkun hans frekari rannsóknar á staðnum.

Hleðsluraðirnar sem lýst er hér að ofan virðast tengjast Mannvirkjum 10 og 11 sem voru að koma í ljós við lok uppgrafar árið 1988. Þetta virðast vera tvær samsíða og samfastar byggingar. Gengið hefur verið inn í Mannvirki 10 úr austri og er stór hella rétt innan við innganginn. Óljósara er með Mannvirki 11, en það er skorið af pípurskurðinum að austanverðu. Á því stigi uppgrafarins sem nú er náð er hins vegar komið niður á botn þessa pípurskurðar og lítur út fyrir að þær mannvistarleifar, sem hér eiga eftir að koma í ljós, séu óskemmdar. Frekari túlkun þessara mannvirkja verður því að bíða þar til meira hefur verið grafið.

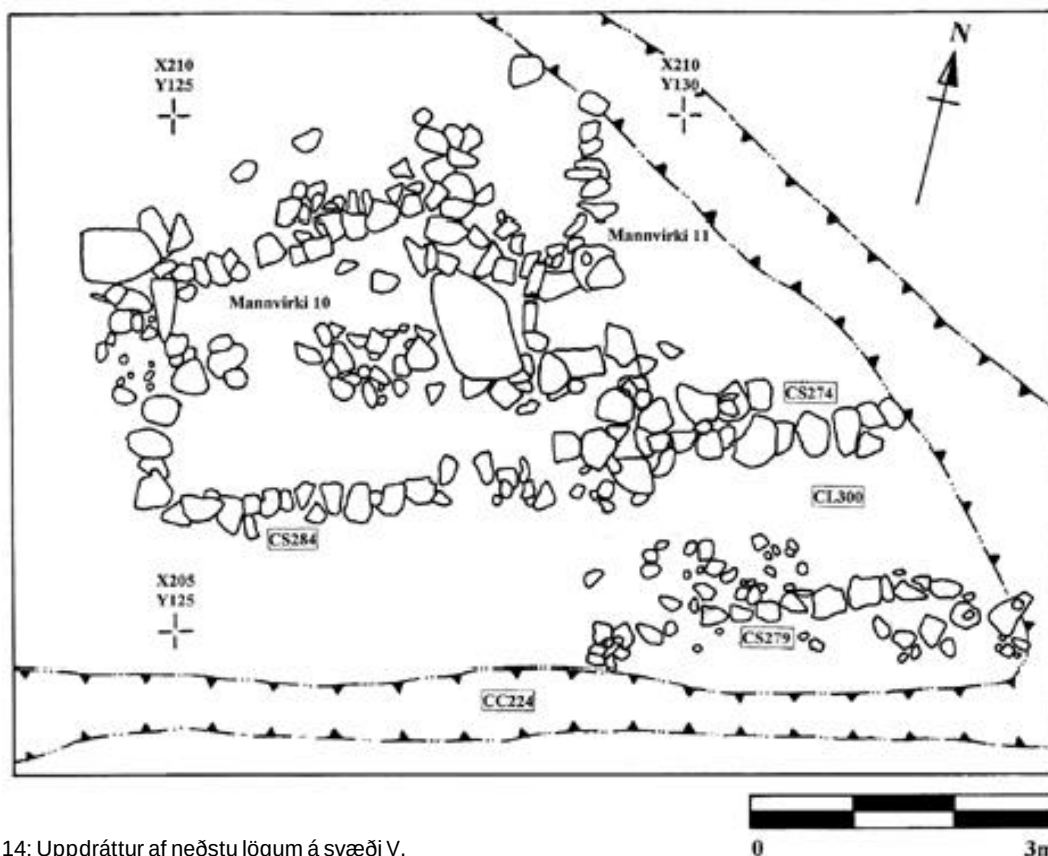
Samantekt

Byggðaleifar á svæði V voru brotakenndar, aðallega vegna þeirra skemmda sem unnar hafa verið á fornminjunum með síðari tíma skurðum. Það helsta

sem kom í ljós við rannsókn á þessu svæði nú í sumar var framhald húss 1 sem tilheyrir 17./18. aldar gangabænum, á þeim þríhyrningslaga reit sem ekki var grafið á við fyrri rannsóknir, þannig að núna er húsið orðið a.m.k. 6,5 m langt. Ekki var hins vegar unnt að staðfesta legu austurgafls hússins með neinni vissu þó að líklegt sé að sú lengd sem nú er fengin sé nálægt því sem verið hefur upprunalega. Gaflinn gæti hafa horfið við gerð pípurskurðarins fyrrnefnda. Aðeins bættist við lengd ganganna í gangabænum og er sá hluti þeirra sem grafinn hefur verið upp nú orðinn 17 m að lengd. Tengd þessu byggingarskeiði er stétt sem fannst á bálkinum milli leiðsluskurðanna sunnan við hús 1. Gæti hún hafa legið meðfram húsi 1 að utanverðu eða tilheyrir gólfi í byggingu sem þarna kann að hafa verið. Þessar minjar eru of raskaðar til þess að unnt sé að skera úr um þetta atriði með vissu.

Undir húsi 1 fundust þrjú byggingarskeið. Var þar fyrst partur af steinalögn úr smásteinum sem helst virðist tilheyra gólfi á afmörkuðu svæði austast á svæðinu. Undir því var hleðsluröð sem hafði aðra stefnu en veggir húss 1. Röð þriggja steina á bálki milli leiðsluskurðanna tveggja sunnan við þessa hleðslu gæti tilheyrt sama mannvirki og hún, og steinahröngl á milli þeirra er e.t.v. einhvers konar fylling í vegg, en þessar minjar voru það raskaðar af seinni tíma skurðum að erfitt var að átta sig á þeim. Neðsta byggingarskeiðið tengist þeim leifum sem fundust á svæði D þegar uppgrefti lauk þar árið 1988. Hér er komið niður á útlínur tveggja samfastra mannvirkja. Annað þeirra er með inngangi úr austri, veggir hins eru mikið skemmdir af seinni tíma pípurskurði.

Markmiðið í sumar var að koma öllu þessu svæði, sem grafið hafði verið mislangt niður við fyrri rannsóknir á staðnum, niður á sama uppgrafarplan og það tókst. Þegar búið er að grafa svæði IV jafnlangt niður, ætti að verða auðveldara að túlka minjarnar og tengja saman þessi tvö svæði sitt hvorum megin við pípurskurðinn.

Mynd 14: Uppdráttur af neðstu lögum á svæði V.
Fig. 14: A plan of earliest remains in area V.

6. Helstu niðurstöður

Það er alltaf nokkurt átak að hefja uppgröft á nýjum stað og ekki síður að taka að nýju til við rannsókn sem byrjað var á fyrir löngu. Auk þess að fjarlægja uppfillingu og undirbúa uppgraftarsvæðið, þurftum við að tengjast því sem þegar hafði verið rannsakað. Vinnunni í sumar miðaði vel áfram og tókst okkur að ná þeim markmiðum sem sett höfðu verið: að kanna hvaða mannvistarleifar væri að finna undir íþróttahúsinu og að grafa allt svæði V niður á sama uppgrftarplan. Rannsóknin stendur nú þannig að í næstu áföngum má vænta þess að miklar niðurstöður fáið varðandi túlkun þeirra minja sem er að finna í bæjarhólnum.

Undir íþróttahúsinu reyndust jarðgöngin frá Snorralaug vera svo til einu mannvistarleifarnar. Ofan á þeim var reyndar hleðslubrot sem hafði sömu stefnu og göngin en lá aðeins austar. Hleðslan, sem var gerð úr tveimur steinaröðum með fyllingu á milli, var skemmd í báða enda og tengdist engum öðrum mannvistarleifum á svæðinu. Ekki er ljóst hvers konar mannvirki hún tilheyrði. Fyrir utan þetta hleðslubrot, sem var niðurgrafið, og jarðgöngin, sem voru meira niðurgrafin, lá grunnur íþróttahússins á óhreyfðu. Ólíklegt virðist að á

þessu svæði hafi nokkurn tíma verið önnur mannvirki.

Jarðgöngin voru eingöngu rannsökuð á um 5m kafla til suðurs frá vegarstæðinu. Ákveðið var að frekari uppgröftur þeirra til suðurs skyldi bíða ákvarðana um frágang svæðisins og varðveislu þeirra minja sem þar kunna að finnast. Jarðgöngin eru nokkuð vel varðveitt sunnan við íþróttahúsið og sá hluti þeirra sem næstur er Snorralaug hefur til skamms tíma verið opinn almenningi. Göngin voru vel varðveitt á þeim kafla þar sem þau voru rannsökuð í sumar, mikið mannvirki, niðurgrafið og með grjóthlaðna vegg. Var hleðslan allt að 1,8 m á hæð. Breidd þeirra við botninn er aðeins um 70 cm. Gólf þeirra virðist vera náttúruleg leirhella, en engin merki fundust um þakgerð. Þau voru fyllt með móöskulögum sem ljóst var að höfðu lent ofan í þeim á ýmsum tímum. Engir munir fundust í þeim hvorki til að tímasetja notkun þeirra né hvenær hætt var að nota þau.

Norðan við göngin er hið forna bæjarstæði í Reykholti. Áformað er að grafa niður úr mannvistarlögum þar og finna þannig meðal annars tengingu ganganna við bæjarhúsin. Byrjað var á því verki í sumar með því að koma öllu svæðinu

Mynd 15: Yfirlit yfir hluta svæða IV og V í lok uppgrftar 1998. Séð í vestur.
Fig. 15: A partial overview of areas IV and V at the end of excavation in 1998.

niður á sama uppgrftarplan, en það hafði við fyrri uppgröft verið grafið misdjúpt. Í vegarstæði milli íþróttahússins og bæjarstæðisins, höfðu verið grafnir tveir samsíða leiðsluskurðir sem höfðu m.a. að geyma rafmagns- og símalínur. Bæjarstæðið gamla er að hluta undir þessu vegarstæði. Þar fannst t.d. framhald til suðurs af göngum gangabæjarins, en hann var grafinn upp að hluta við fyrri rannsókn og tímasettur til 17. og 18. aldar. Nú í sumar bættust við hús sem tilheyra gangabænum og grafin höfðu verið upp að hluta, auk þess sem eldri byggðaleifar komu í ljós undir þeim. Voru þær leifar heldur brotakenndar, en í lok sumarsins var komið niður á nokkuð heillegri byggðaleifar sem þarfnast frekari rannsókna. Er þá líka komið niður úr skurðunum sem grafnir hafa verið í gegnum fornleifarnar á seinni tímum og meiri von til þess að mannvistarlög þar undir séu óskemmd.

Á teikningum ferðamanna sem áttu leið um Reykholt síðast á níttjándu öld og í byrjun þeirrar tuttugustu sjást hús sem standa beint upp af lauginni, á þeim slóðum sem íþróttahúsið og smíðahúsið, sem nú er verið að rífa, voru. Þar stóðu enn hús árið 1927 þegar danski málari Johannes

Larsen átti leið um Reykholt og rissaði þau í dagbók sína með Snorralaug í forgrunni, en þau voru rifin ásamt öðrum bæjarhúsum um það leyti sem skólinn var byggður. Einhverjar þeirra mannvistarleifa sem í ljós hafa komið nyrst á svæði IV, gætu tilheyrt þessum húsum. Á mestöllu því svæði var uppgröftur ekki kominn langt niður úr efstu lögum í lok sumarsins. Mannvirki A gæti t.d. hafa verið annaðhvort hesthúsið eða fjósið sem þarna stóðu. Í Mannvirki B var hins vegar eldstæði ásamt móösku- og koladreif sem bendir fremur til smíðju eða skyldrar byggingar. Tveir prufuskurðir voru gerðir vestast á svæðinu. Það sem í þeim fannst gefur fyrirheit um spennandi mannvistarleifar í neðri lögum á þessu svæði.

Vinnslu þeirra sýna sem tekin voru í rannsókninni í sumar er ekki lokið þegar þetta er skrifað, en vonast er til að einhverjar niðurstöður fáiist úr skordýraleifarannsóknnum fyrir lok ársins. Plöntuleifarnar verða hins vegar ekki rannsakaðar fyrir en á næsta ári. Niðurstöður rannsókna á sýnum sem tekin voru úr uppgræftinum 1988 lofa góðu um varðveisluskilyrði á staðnum¹³.

¹³ Buckland et al. 1992.

7. Framtíðarrannsóknir

Sú rannsókn sem hér er gerð grein fyrir er hluti af áætlun um nokkurra ára fornleifarannsóknir í Reykholti¹⁴ og vonast er til þess að fjárveiting fáiist til þess að ljúka þeim rannsóknum sem nú hefur verið byrjað á. Til viðbótar við styrk frá íslenska ríkinu er áformað að sækja um framlög til annarra aðila. Þá hafa verið lögð drög að norrænni samvinnu um þetta verkefni.

Í rannsóknaráætluninni var gert ráð fyrir því að uppgróftur bæjarstæðisins og nánasta umhverfis þess, ásamt smærri rannsóknum á nokkrum öðrum stöðum í Reykholtssdalnum, tæki fjögur sumur en fornleifarannsóknir stæðu yfir í þrjá og hálfan mánuð hvert sumar. Í sumar var aðeins veitt fé til vinnu í tæpar sjö vikur. Rannsóknaráætlunin þarfnast nú endurskoðunar í því ljósi og á grundvelli þess sem fannst í sumar, og verður það verk unnið á næstunni.

Áformað er að vinna frekar að því að gera verkefnið fjölfaglegt og að draga inn í það sérfræðinga á ýmsum sviðum og nemendur frá ýmsum löndum. Í sumar hafði rannsóknin á að skipa dýra-beinafræðingi og fornvistfræðingum sem munu rannsaka skordýra- og plöntuleifar úr sýnum sem tekin voru úr uppgreftinum. Er í sumum tilvikum um að ræða rannsóknarverkefni fyrir háskólagráðu. Sagnfræðinemi safnaði í sumar ritheimildum um húsakost í Reykholti. Í ráði er að leggja enn meiri áherslu á rannsóknir á sögu staðarins. Þá liggur fyrir að skrá fornleifar í dalnum en slíkt hefur enn ekki verið gert, og skoða menningar- eða búsetulandslag Reykholtssdals. Mikilvægt er að setja staðinn Reykholt í samhengi við umhverfið, skoða leiðir sem farnar voru að og frá staðnum og verslunarstaði sem notaðir voru, auk tengsla staðarins við aðra búsetu í dalnum. Í því tilviki má nefna rannsókn sem enn er ólokið á bæjarstæðinu Hálsi í Hálsasveit, sem fór í eyði á miðöldum, en þar standa frekari rannsóknir fyrir dyrum. Stjórnandi þeirrar rannsóknar hefur áhuga á því að samvinna komist á með þessum tveimur rannsóknarhópum.

Áður en uppgróftur hófst í sumar var haldinn fundur í Reykholti um rannsóknina. Til hans hafði verið boðið fornleifafræðingnum prófessor Reidar Bertelsen við háskólann í Tromsø, prófessor Ingvild Øye við háskólann í Bergen og Steffen Stummann Hansen, lektor við háskólann í Kaupmannahöfn, og sagnfræðingnum prófessor Knut Helle við

háskólann í Bergen, í þeim tilgangi að reyna að koma á norrænni samvinnu um verkefnið. Auk þeirra sátu fundinn prófessor Helgi Þorláksson við sagnfræðideild Háskóla Íslands, Bjarni Guðmundsson formaður stjórnar Snorrastofu, Þór Magnússon þjóðminjavörður, Hjörleifur Stefánsson minjastjóri við Þjóðminjasafnið og skýrsluhöfundar.

Helgi Þorláksson hélt framsöguerindi um sögu staðarins og Guðrún Sveinbjarnardóttir greindi frá fyrri fornleifarannsóknum í Reykholti og rannsóknaráætluninni sem gerð hefur verið. Að erindunum loknum voru almennar umræður um verkefnið.

Helstu niðurstöður þeirra umræðna voru þær að þrír möguleikar lögju fyrir varðandi þróun verkefnisins. Í fyrsta lagi að það yrði áfram íslenskt en að norskir og danskir nemendur tækju þátt í rannsókninni undir leiðsögn kennara sinna og með fjárstyrk frá sinni menntastofnun, og yrði það hluti af námi þeirra. Í öðru lagi að verkefnið yrði víkkað út og þróað þannig að það yrði áhugavert fyrir öll Norðurlöndin. Í þriðja lagi að verkefnið yrði sambland af þessu tvennu.

Fundarmenn voru sammála um það að skerpa þyrfti sérstöðu verkefnisins og leggja áherslu á menningarsögulegt mikilvægi Reykholtss fyrir öll Norðurlöndin. Einnig væri mikilvægt að leggja áherslu á að gera það þverfaglegt með því t.d. að ná samvinnu við sagnfræðinga og náttúruvísindafólk á ýmsum sviðum. Það þarf að setja Reykholt í samhengi við það menningarlandslag sem það er hluti af. Kanna þarf sögu staðarins í sem víðustu samhengi, t.d. hvað það var í íslensku 13. aldar samfélagi sem gerði Snorra kleift að semja ritverk sín.

Í framhaldi af þessum fundi eru hugmyndir uppi um að halda fjölfaglega og alþjóðlega ráðstefnu um Reykholt á næsta ári og bjóða til hennar fræðimönnum á ýmsum sviðum sem hafa sérfræðipækkingu á málefnum sem við koma rannsókn í Reykholti og nánasta umhverfi. Auk fornleifafræðinga og sagnfræðinga sem þegar hafa verið nefndir, yrði boðið jarðfræðingum, landfræðingum, jarðvegsfræðingum, búfræðingum, mannfræðingum, bókmenntafræðingum, handritafræðingum, örnefnafræðingum og þjóðháttufræðingum. Slík ráðstefna gæti örvað áhuga á staðnum og laðað til sín samvinnuaðila úr ýmsum áttum. Unnið verður að því að þróa þessar hugmyndir frekar á næstunni.

¹⁴ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1997b. Ibid. 1997c.

Samvinna og samráð við sveitarstjórn Reykholtisdals og stjórn Snorrastofu eru áformuð um rannsóknina í Reykholti. Unnið er að því að koma á fót fræðasetri sem hefur það hlutverk að sinna miðaldafræðum í Reykholti, en allar rannsóknir á fornum minjum á staðnum hljóta að tengjast slíkri starfsemi. Vonir standa til að slík samvinna gæti orðið öllum aðilum til góða. Einnig verður leitað eftir þátttöku heimamanna í rannsóknarverkefninu eftir því sem tilefni standa til.

Greinilegt er eftir reynslu sumarsins að grundvöllur er fyrir skipulagðri upplýsingastarfsemi um uppgröftinn fyrir ferðamenn í Reykholti. Sú þjónusta sem meðlimir uppgrafatarins veittu ferðamönnum í sumar mæltist mjög vel fyrir og er ástæða til að auka þann þátt stórlega. Verður að gera ráð fyrir því að einn maður sé í fullu starfi við leiðsögn og miðlun upplýsinga á meðan á uppgræfti stendur. Mætti hugsa sér að því starfi væri sinnt af heimamanni sem einnig segði frá sögu staðarins og öðru markverðu sem honum tengist. Þá væri ástæða til að koma upp sýningu í Reykholti um uppgröftinn og það sem þar hefur fundist.

8. English summary

Introduction

In the summer of 1998 excavations were resumed at the old farmsite at Reykholt after an interval of nine years. The school, which was built in 1929, was closed for the last time in the spring of 1997. The Ministry of Education is seeking a new role for this historic place with an input from Snorrastofa, founded a few years ago with the aim of establishing a centre for medieval studies at Reykholt. The archaeological excavations, which were carried out under the auspices of the National Museum of Iceland on a grant from the government, form part of these plans.

The excavation team averaged eight archaeologists and students of archaeology. Taking part the whole time were Dr. Guðrún Sveinbjarnardóttir (director), Guðmundur H. Jónsson (assistant director; research student at Sheffield), Gróa Másdóttir (archaeology student, Trondheim), Derek Watson (zooarchaeologist) and Philip I. Buckland (palaeoentomologist; research student at Umeå); and for shorter periods Jette T. Hansen and Jannie A. Ebsen (archaeology students, Copenhagen), Margrét Gylvadóttir (archaeology student, Stockholm), Sigurður Bergsteinsson and Agnes Stefánsdóttir (archaeologists, National Museum of

Iceland) and Natascha Mehler (archaeology student Bergen and Bamberg). Garðar Guðmundsson (archaeobotanist, National Museum of Iceland), who will investigate plant remains, and Dr. Cynthia Zutter (archaeobotanist, Edmonton, Canada), who will investigate pollen from the excavation, visited for a few days. Insect remains from the excavation will be investigated by Guðmundur H. Jónsson at Sheffield University and Philip I. Buckland at Umeå University for their respective degrees. Hallgerður Pálsdóttir, student of history at the University of Iceland, worked for a time for the excavation collecting documentary evidence in the National Archives of Iceland on houses at Reykholt in the past. This data will be used for comparison with the archaeological remains found during the excavation.

Thanks are due to the following: the Ministry of Education for providing accommodation at Reykholt; their representative, former head of the school, Þórunn Reykdal, the proprietors of Hótel Reykholt, Óli Jón Ólason and Steinunn Hansdóttir, and the Reverend Geir Waage for practical assistance; Jón Þórisson, former teacher and long-time resident at Reykholt, for information on houses formerly standing at Reykholt and on place-names in the area. Halldór Jónsson for reading over the Icelandic text of this report and Robert Boyce for reading over the English text.

1. Previous excavations at the site

Archaeological remains have been found at Reykholt ever since the school was built in 1929. In 1941 the tunnel leading from Snorralaug to the farm was excavated and reconstructed. It had been discovered when the sports hall was erected in 1934 to the east of the school (fig. 2). So far as we know, no objects have been found in the tunnel or anything else by which it might be dated¹⁵. In 1997 a section was made through the tunnel just south of the sports hall¹⁶. It revealed a very well preserved structure, erected in a trench dug down in steps into natural gravel deposits. The walls were stone-built, preserved up to a height of 1.4 m, with turf-fill at the back. The tunnel was about 70 cm wide at the bottom, with a natural clay floor. A roof resting on a wooden frame had been erected over it in 1941, but there was no indication of the original roof-cover.

¹⁵ Matthías Þórðarson 1947.

¹⁶ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1997a.

In 1964 two conduits were found during building works and in 1984 a third one was discovered during similar operations¹⁷. All had their origins at the hot spring Skrifla; two turned out to be water conduits which ran into the hot pool Snorralaus, the third was a steam conduit leading in the direction of the farm (fig. 2). No structure was found where it ended. Despite this the excavators thought that the most likely interpretation for it was that it provided steam to a steam-bath.

The first systematic investigations were carried out at the old farmsite between 1987 and 1989, at the initiation of and with a grant from the Ministry of Education. Trial trenches were dug and corings undertaken in 1987 to establish the extent of the farm mound, and funding was given for limited excavations during the following two summers. These investigations went some way to confirm that the farm has been located more or less in the same place from the outset, that is just at the north and east of the old school, between it and the old church ("fornt bæjarstæði" on fig. 2). Among the excavated structures were the remains of a passage-way house, dated, largely on the basis of pottery found, to the 17th and 18th centuries. This was a building with a central passage-way connecting several adjoining rooms. It stood east of the last farm-house in Reykholt which was pulled down in 1930. Descriptions in the Sturlunga saga indicate that the hall at the site during the time of Snorri Sturluson, stood even further east¹⁸.

At the end of the 1989 season building remains were appearing beneath the 17/18th century passage-way farm. These included an extension of the tunnel leading north-west from Snorralaus; so far, more than 35 m of the tunnel has been revealed. Also found were remains of turf walls with traces of volcanic ash in them, identified as the so-called landnám-layer, which is now dated to 871 (+- 2 years)¹⁹. These walls, constructed some time after 871, may be associated with a fireplace which has been radiocarbon dated from charcoal to the period between the 8th and 10th centuries²⁰ and from charred barley to the period between the 10th and 12th centuries²¹. The only artefact found in these

layers was a stone lamp of a type generally found in medieval contexts.

2. Objectives of the 1998 investigation

These were twofold. First, to investigate what building remains there were under the sports hall torn down earlier in the summer. The only structure known with certainty to be there was the tunnel leading from Snorralaus. The area had to be investigated prior to building activities planned for the new use of the school buildings. The second objective was to carry on with the excavation of the farm-site itself. The areas investigated in 1988 and 1989 would be opened, enlarged and connected. These areas had been excavated to different levels and attempts would be made to get them all down to the same excavation plan, and thus to the same phase of occupation.

Methodology

The decision was made by the directors of the excavation that the most promising means of interpreting the deep and complex stratigraphy, and the often fragmentary building remains in the farm-mound, was by open-area excavation with the occasional use of trenches to reveal stratification. The single context recording system was adopted, giving each deposit a running number, starting with 200, preceded by a letter-code indicating the type of context. CS stands for stone, CL for layer or deposit, CC for cut and CF for fill. Each context was recorded on a recording sheet similar to those used by the Museum of London. It was then drawn and photographed.

The area had been evened out and no remains were visible on the surface prior to excavation. Surveys establishing contours had already been carried out in connection with building activities at the site. A grid had been laid out on the site in 1987. The datum point is X200, Y100, with X increasing to the north and Y to the east. The area was divided into 5 x 5 m squares for drawing purposes to facilitate subsequent processing.

Areas of excavation

Our investigation initially concentrated on the site of the sports hall torn down earlier in the summer, specified as area III (Svæði III on fig. 3). The hall, which was a timber-house, stood on concrete pillars, at least two of which had been sunk into the tunnel leading north-west from Snorralaus

¹⁷ Þorkell Grímsson & Guðmundur Ólafsson 1988.

¹⁸ Sturlunga saga, Vol. I, e.g. p. 456.

¹⁹ Karl Grönvold et al. 1995.

²⁰ Radiocarbon measurement Report from RCD Radiocarbon Dating, dated 01.11.1990.

²¹ Hedges et al. 1993, p. 317.

towards the farm-site. The tunnel and a wall fragment with the same orientation, but lying slightly further to the east and overlying the tunnel, turned out to be the only archaeological remains in area III. The tunnel was filled with peat-ash which had been deposited at different times. The peat-ash gave a clear indication of the position of the tunnel after the initial clearing of the area and prior to excavation. The wall fragment overlying the tunnel and the northern end of the tunnel in this area, part of which had already been investigated in 1987, was excavated this summer. Where the tunnel disappears under the road, which used to lie to the north of the sports hall, it seems to turn northwards and get wider. We believe that this may constitute the beginning of its connection to the farm-buildings. We intend to carry out further work in this area during future stages of the project.

We opened and extended the areas excavated in 1988 and 1989. These constitute part of the farm-mound proper, and the previous excavations had been halted at different levels. The aim this summer was to get them all down to the same level. The farm-mound had been cut by a pipe-trench in recent times, running through it in a north-westerly, south-easterly direction. We divided it into two working areas, with area IV to the north and area V to the south of the trench (figs. 3 & 4).

Area V covers those named J, L and D during previous excavations (fig. 8). L had been least extensively excavated, J a little more and D the most thoroughly excavated. A small triangular area, previously unexcavated, was added to these areas, revealing additions to structures already excavated, including the end of House 1 of the 17/18th century passage-way house. By the end of the summer we reached our goal of having the whole area down to the same level of excavation. Our work confirms that the tunnel leading from Snorralaug joins the farm-buildings in this area. There are still 50 cm down to the top of the tunnel wall, from where there are more than 1.5 m down to the bottom of the tunnel.

Area IV covers those named H, I and E during previous excavations (fig. 8) when only the top layer was investigated. It is limited to the west by the pipe trench, to the east by a trench dug for the foundations of a byre and barn built in about 1930. We were able to give only brief attention to this area during the 1998 investigation.

The excavation process

The excavation started on the 29th of June and finished on the 13th of August. Before we started, three of us had spent a long day at Reykholt monitoring the clearing away of the foundations of the sports hall which had just been torn down. The first week and a half was spent clearing the site of the sports hall further, emptying fill, including a parking area, from areas previously excavated and extending them, and getting rid of the road and underlying pipes north of the sports hall. Heavy machinery was needed for these tasks.

Our efforts were then mainly devoted to the excavation of area III and its connection to the farm-buildings in area V (see figs. 3 & 4). Work in these areas progressed satisfactorily. We can now confirm that the tunnel leading from Snorralaug and a wall fragment overlying it are the only archaeological remains in area III. After the excavation of the overlying wall fragment, we decided to investigate only the northern end of the tunnel in this area. In area V all the archaeological remains are now contemporary, and there is about 0.5 m of deposits left to excavate down to the top of the wall of the tunnel. In area IV, where least digging took place this summer, most of the deposits excavated were of later dates. Towards the end of the season we made trenches in two places to reveal the nature of earlier remains. We intend to investigate them further during the second stage of the project.

The weather was dry and good for excavation although somewhat cold and windy at times. We lost the equivalent of only one whole day because of wet weather. Numerous tourist groups of varying nationalities visited the excavation. One member of the team was always on hand to give a guided tour on the excavation to these groups and other visitors. This service was much appreciated. At the end of the season we covered the excavation area with protective covers and turf, and filled the tunnel with old hay to prevent it from collapsing in the winter frosts. We then fenced off the area and erected information panels to explain the work in progress.

3. Excavation of area III - the results of 1998

The sports hall was torn down at the beginning of the season, which revealed an extensive portion of the tunnel. It was partially excavated. It became

apparent that the sports hall had been supported on several concrete pillars which had been set into pits of varying depth. Some of the pillars stood right in the tunnel. We removed the ones encountered during the excavation. We also removed the gravel road running along the north side of the sports hall, which revealed the portion of the tunnel excavated in 1987. We then cleaned, photographed and recorded the whole area. We encountered deposits running northwest from Snorralaug toward and under the excavated 17-18th century passage-way house. They formed a spread c. 4 m wide and 10 m long. The youngest deposits consisted of a cut (CC235) containing two rows of stones (CF213) and two fills (CF202 and CF219), the lower one (CF219) yielding considerable amounts of fragmented glassware and animal bones, mostly cow and horse. This feature ran almost parallel to, but slightly further east than the tunnel, which was encountered beneath these contexts (fig. 4). It seems to represent the foundation of a wall fragment with a fill consisting of debris and bits of turf. Judging by the glass in the fill, we think it likely to have been in use in the 18th or 19th century. Its original function is not clear.

We extended the section of the tunnel investigated in 1987 by some 2.5 m to the south making the exposed area of the tunnel about 5 m in this place. The section investigated in 1987 had originally been made in 1947 when Prince Olaf of Norway visited Reykholt, at which time the eastern wall of the tunnel probably collapsed. We found a considerable amount of collapsed stones within the tunnel in this place. The portion of the tunnel we excavated this summer was found to have been placed in a c 4 m wide cut which seems to be a combination of the cut for the passage itself and for the previously mentioned wall fragment overlying it. South of the sports hall the cut for the tunnel was found to be 2.5 m wide²² which is probably also the original width here. Into this cut the tunnel was constructed of dry stone walls and preserved up to a height of 1.8 m. It was c. 70 cm wide and filled with numerous deposits representing its abandonment and dereliction (see fig. 7). The upper deposits consisted of layers of peat-ash including fire cracked stones, the lower ones were greasy red and black layers divided by thin peat-ash layers. We encountered no dateable finds within any of

these deposits and were therefore unable to date the use and abandonment of the tunnel. We excavated only a small part of the tunnel to completion. It revealed large foundation stones for the walls which had been set onto a compact, black gravelly deposit.

4. Excavation of area IV

This area covers the old excavation areas E, H and I (figs. 8 and 3) and their extension to the north and east. It is limited to the west by the pipe trench cutting through the area, to the east by the foundation ditch (200 on fig. 4) for the byre and barn built in about 1930. Two structures were found during excavations in 1988, Structure A and Structure B. Structure A has a paved entrance from the south, covering an area which is 1 x 0.9 m in extent. The inner edges of the south, east and north walls were stone-lined. To the west the structure was damaged by the pipe trench, but the north wall seems to continue to the west of the trench (fig. 4). Structure B had a fire-place and a quantity of fire cracked stones together with a scatter of coal and peat-ash. It may have a south and east wall in common with Structure A. A further structure seemed to be appearing in the north of the area.

The whole area was covered by turf (1 in matrix of Area IV in Appendix 4), which we interpret as deposits left as a result of the tearing down of stone- and turf-buildings. We found a turf-wall (CL323) running along the eastern side of Structures A and B. We were unable to establish at this stage whether it forms part of these structures.

The sequence of deposits in Structure B was as follows: beneath the top turf-layer was a coal-layer (CL226), derived from a hearth (CL248) in the centre of the structure. Beneath the coal-layer was a turf-layer (CL232), overlying a layer consisting of coal- and peat-ash (CL247). It was sampled for the investigation of plant- and insect remains. Cut into it was a pit filled with peat-ash (CC270, CL252). The stratigraphy indicates two phases of occupation so far in this building.

Further north we encountered floor layers (CL253, 272, 287), disappearing into the edge of the excavation area. Their interpretation was based on their rich organic content, including the remains of textiles, timber, coal and ceramic fragments. These layers, which may belong to a third structure in this area, were sampled for the investigation of plant- and insect remains. Beneath them was a

²² Guðrún Sveinbjarnardóttir 1997a.

clayey layer containing a row of stones (CL290) orientated east-west. It was directly below a stone-wall found in the upper layers and may, indeed belong to that same wall. It is cut by the pipe trench to the west (fig. 4).

We then made two sections through turf wall CL323. In the one further south (fig. 10) the turf construction of the wall was clearly visible. It contained a stone-foundation with a row of stones, which had the same orientation as the turf-wall, to the west of it (figs. 9 and 10). We are unable to determine at this stage whether this row of stones belongs to the turf-wall or to another building stage. We found floor layers on both sides of the turf-wall. The one to the east seems to underly the foundation of the byre and barn suggesting that building remains underlying it may be undisturbed.

The nature of the turf construction of the wall in the section further north (fig. 11) was not as clear. We found a row of stones here lying to the east rather than to the west of the turf-wall, and further east was a flat stone placed on edge and a layer of red-brown earth with coal and peat-ash to the east of that. It is not clear whether it lies under or is cut by the foundation of the barn. Both sections offer a window into the archaeological remains which lie in store for future investigations in this area.

5. Excavation of area V

This area covers area L and part of J excavated in 1989 (fig. 8), and the extension of these and of area D to the east all the way to the pipe trench which cuts through the farm-mound in a northwesterly-southeasterly direction (figs. 3 and 4). Our task in this area was to excavate the triangular area, which had not been excavated, and areas J and L down to the level reached in area D at the end of the 1988 season, which we completed by the end of the summer.

We established that there were three main occupation phases in the triangular area (see matrix for area V in Appendix 3). Under the surface layer the whole area was covered with turf (CL211), below which we found the extension of the north (CS208) and south (CL225) walls of House 1, which belongs to the 17/18th century passage-way house (fig. 4), with a floor-layer (CL210) between them. We sampled this layer for the investigation of plant- and insect-remains. Between the two cuts made in the road south of House 1 (CC224 and 228) we found the remains of a pavement made out of small

flat stones (CS239) (fig. 4). This pavement probably belongs to the occupation of the passage-way house. We found an extension of the paved passage of the passage-way house to the west of it with a turf wall, probably belonging to the passage, between the two. Under the walls of House 1, by the pipe-trench, a concentration of small stones in a well defined 2 x 2 m area seems to represent a floor (CS240). Underlying the same walls is a row of stones (CS265) with a slightly different orientation and belonging to an earlier phase (see fig. 4). A row of three stones to the south of it and cut 224 has the same orientation and may be part of the same wall, but the area is too badly disturbed to permit any certain interpretation. Below CS265 we found building remains which can be connected to Structures 10 and 11 found in area D at the end of the 1988 season (fig. 14). They seem to represent two connected buildings. Structure 10 seems to have had an entrance from the east with a large, flat stone lying just inside it. It is more difficult to interpret Structure 11, which is cut by the pipe trench on the east side. However, we have reached the base of the trench at this point and we are hopeful that further excavations may reveal the full nature of these structures.

6. Main conclusions

Getting the excavation started was an effort, both on account of clearing previously excavated areas, a parking place and a road, and the difficulty of integrating data from the new and old areas within the new methodology. However, we made good progress and regard the results of the work of the summer as satisfactory. The objectives set were reached and the state of the excavation is now such that much progress in discovering the nature of the farm-mound can be expected during the next stages. The tunnel leading from Snorrålaug and a wall fragment with the same orientation, but overlying it turned out to be the only preserved remains on the site of the sports hall. Both were dug down and the tunnel, of which a 5 m stretch was exposed, was filled with layers of peat-ash which had been deposited at different times. It was made of dry stone walling preserved up to a height of 1.8 m, c. 70 cm wide at the bottom with a floor made of natural clay. We found no objects to date its use or abandonment.

To the north of the tunnel lies the old farm-site. The tunnel almost certainly connects to some of its

buildings at some stage. It lies under the 17/18th century passage-way house, some additions to which were exposed this summer, and on the basis of the known stratigraphy there are still c. 50 cm of deposits down to the top of the tunnel walls. The excavation is gradually getting down to the bottom of trenches dug for modern pipes. We are hopeful that the remains below these, which will be excavated during the next stages of the investigation, are less disturbed and thus easier to interpret.

Drawings of Snorralaug by travellers visiting Reykholt late in the 19th and in the early 20th century, show stone- and turf-built houses standing in the background, in the area now being excavated. Houses were still standing there in 1927 when the Danish painter Johannes Larsen visited Reykholt and made sketches of them in his diary, but they were pulled down about the time the school was built in 1929. Some of the remains being excavated in area IV may belong to these houses. Structure A may thus be the stall for horses or the byre which were located in this general area. Structure B, which had a fireplace, is more likely to have been a smithy or perhaps even a kitchen.

At the time of writing the samples taken from the excavation have not been processed. Samples taken during the 1988 excavation indicate that the state of preservation is satisfactory²³.

7. Future work

The work described here forms part of a long term research plan for Reykholt and its environs²⁴. The plan is that this should be both inter-disciplinary and international in nature. Our original plan was to excavate the farm-mound in four 3.5 month long excavation seasons. In view of the fact that this year the funding allowed only seven weeks in the field, the plan will have to be revised.

This summer students were heavily involved in the project. Samples taken will be processed by two university students for their dissertations in the field of palaeoecology at the universities of Sheffield and Umeå. A history student at the University of Iceland collected written information from the National Archives on the houses formerly standing at Reykholt. We plan to involve more students carrying out studies of various aspects of the history. Two Danish students at the University of

Copenhagen took part in the excavation to obtain excavation experience. Our aim is to continue this practice and involve as many students as possible in the future.

As part of our project we plan to carry out a survey of archaeological remains in the whole area and a study of the cultural landscape, including that of routes and trading centres used in the past. There are other sites of interest in the valley to take into account when studying the development at Reykholt. One of these is the farm-site Háls in Hálsasveit which was abandoned in the middle ages. Excavations have been carried out at this site in the past²⁵ and more investigations are planned for the future. We are pleased to say that co-operation between the two projects has been established.

Prior to excavation this summer we arranged a meeting at Reykholt in an attempt to establish Scandinavian involvement in the project. We invited the Scandinavian archaeologists Professor Reidar Bertelsen at Tromsø, Professor Ingvild Øye at Bergen and Steffen Stummann Hansen, lecturer at Copenhagen to attend, together with the historian Professor Knut Helle at Bergen. Also attending were Helgi Þorláksson, Professor of History at the University of Iceland, Bjarni Guðmundsson, chairman of the steering committee for Snorrastofa, Þór Magnússon, Director of the National Museum, Hjörleifur Stefánsson, head of archaeology at the National Museum and the authors of this report. Helgi Þorláksson gave an introductory talk on the history of Reykholt and Guðrún Sveinbjarnardóttir gave an account of previous excavations at the site and the research plan. This was followed by general discussions about the project. Three possibilities were identified for the development of the project. First, that it would stay as an Icelandic project with participation in the excavation by Norwegian and Danish students, supervised by their teachers and supported by a grant from their respective universities. This would be part of the practical experience for their studies. Second, that the project be expanded and developed in such a way that it would become interesting for all the Scandinavian countries. Third, that the project would become a mixture of the above. There was agreement on the importance of bringing out more clearly the special status of the project and stressing the cultural importance Reykholt has for the whole

²³ Buckland et al. 1992.

²⁴ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1997c.

²⁵ Smith 1995.

of Scandinavia. Those present also stressed the importance of making it a multidisciplinary project. Following on from this preliminary meeting we plan to hold an interdisciplinary and international meeting on Reykholt next year, inviting scholars from various disciplines to encourage interest and participation in the project. Such a meeting would be held with involvement from the University of Iceland and from Snorrastofa. In addition to archaeologists and historians, geologists, geographers, geomorphologists, agronomists, anthropologists, literary critics, philologists, place-name specialists and ethnologists would be invited to attend.

Any archaeological investigations at Reykholt will have to be done in co-operation and consultation with the local authorities in the Reykholtisdalur valley and the steering committee of Snorrastofa. The involvement of local people will also be sought where appropriate. After the experience of the summer it is clear to us that we should increase the attention given to tourists visiting Reykholt and to set up an exhibition on the excavation close to the site.

Heimildir / Bibliography:

Archaeological Site Manual, 1994. Museum of London Archaeology Service. Third Edition 1994.

Buckland, P.C., Sadler, J.P. & Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1992. Palaeoecological investigations at Reykholt, Western Iceland. In C.D. Morris & D.J. Rackham (eds), Norse and later settlement and subsistence in the North Atlantic, University of Glasgow, Department of Archaeology, 1992, 149-169.

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1988. Fornleifarannsókn í Reykholti sumarið 1988. Óbirt rannsóknarskýrsla (unpublished research report).

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1989. Fornleifarannsókn í Reykholti sumarið 1989. Óbirt rannsóknarskýrsla (unpublished research report).

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1997a. Rannsókn á jarðgöngum í Reykholti í Borgarfirði. Rannsóknarskýrslur fornleifadeildar 1997, XIV. Þjóðminjasafn Íslands. Reykjavík 1997.

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1997b. Fornleifarannsókn í Reykholti í Borgarfirði. Rannsóknar-áætlun. Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands 1997.

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1997c. Archaeological investigations at Reykholt in Borgarfjörður, Western Iceland. A research proposal. Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands 1997.

Harris, Edward C., 1989. Principles of archaeological stratigraphy. Academic Press. London 1989.

Hedges, R.E.M. et al., 1993. Radiocarbon dates from the Oxford AMS system: Archaeology datelist 17. Archaeometry 35, 2 (1993), 305-326.

Karl Grönvold et al., 1995. Express letter. Ash layers from Iceland in the Greenland GRIP ice core correlated with oceanic and land sediments. Earth and Planetary Science Letters 135 (1995), 149-155.

Matthías Þórðarson, 1947. Reykholt. Yfirlit yfir sögu þess til og um daga Snorra Sturlusonar. Morgunblaðið. Sunnudagur 20. júlí 1947, 5-7.

Radiocarbon measurement Report frá RCD Radiocarbon Dating í Englandi, dagsett 1.11.1990.

Smith, K., 1995. Landnám: the settlement of Iceland in archaeological and historical perspective. World archaeology Vol. 26 No. 3 February 1995, 319-147.

Sturlunga saga I-II. Edited by Jón Jóhannesson, Magnús Finnbogason & Kristján Eldjárn. Reykjavík 1946.

Þorkell Grímsson og Guðmundur Ólafsson, 1988. Fornar leiðslur í Reykholti í Borgarfirði. Árbók hins íslenska fornleifafélags 1987. Reykjavík 1988, 99-121.

Listi yfir myndefni / A list of figures

Mynd 1: Staðsetning Reykhólts.

Fig. 1: Location map for Reykholt.

Mynd 2: Yfirlitsteikning af Reykholti (úr Þorkell Grímsson og Guðmundur Ólafsson 1988).

Fig. 2: Plan of the Reykholt site showing e.g. location of old farmsite (fornt bæjarstæði) and tunnel (undirgangur) (from Þorkell Grímsson and Guðmundur Ólafsson 1988).

Mynd 3: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðin.

Fig. 3: A map showing the extent of the excavated areas.

Mynd 4: Yfirlitsuppdráttur af byggðaleifum á uppgriftarsvæðinu.

Fig. 4: An overall plan of building remains in the excavated area.

Mynd 5: Hleðslubrot (CS213) ofan á jarðgöngum.

Fig. 5: A wall fragment (CS213) overlying the tunnel.

Mynd 6: Jarðgöngin, séð í suður á snið PR7.

Fig. 6: Tunnel, looking south towards section PR7.

Mynd 7: Snið PR7 í göngum á svæði III.

Fig. 7: Section PR7 through tunnel in area III.

Mynd 8: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðin árið 1989.

Fig. 8: A map showing the extent of the excavated areas at the end of the 1989 excavation season.

Mynd 9: Snið (CC326) í torfvegg (CL323) á svæði IV.

Fig. 9: Section (CC326) through turf-wall (CL323) in area IV.

Mynd 10: Grunnflötur CC326 og snið PR3.

Fig. 10: Plan of CC326 and section PR3.

Mynd 11: Grunnflötur CC327 og snið PR5.

Fig. 11: Plan of CC326 and section PR5.

Mynd 12: Hellulögn (CL239) á svæði V, séð í suður.

Fig. 12: Pavement (CL239) in area V, looking south.

Mynd 13: Hleðsluröð (CS265) á svæði V, séð í vestur.

Fig. 13: A row of stones (CS265) in area V, looking west.

Mynd 14: Uppdráttur af neðstu lögum á svæði V.

Fig. 14: A plan of earliest remains in area V.

Mynd 15: Yfirlit yfir hluta svæða IV og V í lok uppgriftar 1998. Séð í vestur.

Fig. 15: A partial overview of areas IV and V at the end of excavation in 1998. Looking west.

Viðauki 1 / Appendix 1 Fundalisti / List of finds

Fundaskrá fyrir Reykholt 1998

Skammstafanir fyrir lag: C c: skurður C f: fylling C l: lag C s: steinar C x: lausafundur

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FS 1	Steinn	Jaspis	Svæði G
FS 2	Steinn	Sleggja	Svæði III
FI 3	Járn	Málmhlutur	C l 210
FI 4	Járn	Hengilás	C l 210
FH 5	Hrosshár	Hrosshár	Svæði III
FI 6	Járn	Málmhlutur	C l 218
FI 7	Járn	Málmhlutur	C l 211
FI 8	Járn	Hóffjöður	C l 211
FC 9	Rauðleir	Þrífætt ker?	C l 222
FB 10	Bein	Dýrabein	C l 236
FS 11	Steinn	Sleggja	C l 219
FF 12	Textíll	Vefnaður	C l 236
FS 13	Steinn	Sleggja	C f 221
FS 14	Steinn	Sleggja	C f 221
FC 15	Leir	Krítarpípa	C l 223
FI 16	Járn	Nagli?	C l 223
FF 17	Textíll	Vefnaður	C l 236
FG 18	Gler	Ílát	C l 236
FF 19	Textíll		C l 236
FC 20	Leir	Krítarpípa	C l 225
FS 21	Steinn	Sleggja	C f 202
FS 22	Steinn	Sleggja	C f 219
FI 23	Járn	Málmhlutur	C l 222
FB 24	Bein		C f 219
FG 25 (A)	Gler	Flaska	C f 219
FG 25 (B)	Gler	Flaska?	C f 219
FG 25 (C)	Gler	Rúða?	C f 219
FI 25 (D)	Járn	Málmhlutur	C f 219
FB 26	Bein	Dýrabein	C c 227
FJ 27	Gler	Perla	C l 232
FI 28	Járn	Hóffjöður	C l 223
FS 29	Steinn	Sleggja	C f 219
FI 30	Járn	Hóffjöður	C l 223
FC 31	Hvítleir	Skál	C f 219
FI 32	Járn	Hóffjöður	C l 223
FS 33	Steinn	Sleggja	C f 233
FI 34	Járn	Beislismél	C x
FC 35	Rauðleir	Diskur	C l 233
FS 36	Steinn	Sleggja	C l 223
FF 37	Textíll		C s 239
FW 38	Járn, tré	Nagli	C s 240
FS 39	Steinn	Brýni	C x

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FB 40	Bein	Dýrabein	C l 231
FI 41	Járn	Málmhlutur	C l 222
FF 42	Textíll		C l 239
FI 43	Járn	Málmhlutur	C x
FG 44	Gler	Rúða?	C l 245
FF 45	Textíll	Ull	C l 245
FF 46	Textíll		C l 253
FC 47	Steinleir	Kanna	C l 253
FF 48	Textíll		C l 253
FI 49	Járn	Hóffjöður	C l 259
FI 50	Járn	Gjall	C c 248
FW 51	Tré		C l 247
FF 52	Textíll		Svæði V
FW 53	Tré		Svæði V
FL 54	Leður		C l 268
FF 55	Textíll		C l 268
FF 56	Textíll		C l 272
FI 57	Járn		C l 225
FW 58	Tré		C l 225
FF 59	Textíll		C l 225
FC 60	Rauðleir	Pottur?	C l 273
FB 61	Bein		C l 273
FW 62	Tré		C l 273
FG 63	Gler	Rúða?	C l 273
FC 64	Steinleir	Kanna / FRECHEN	C l 273
FI 65	Járn		C f 273
FC 66 (A)	Steinleir	Kanna / FRECHEN	C l 273
FI 67	Járn		C l 273
FS 68	Steinn	Steinvala	C l 273
FG 69	Gler	Glas?	C l 273
FG 70	Gler	Flaska?	C l 273
FI 71	Járn		C l 273
FF 72	Textíll		C l 273
FI 73	Járn		C f 273
FW 74	Tré		C l 273
FF 75	Textíll		C l 253
FI 76	Járn		C l 225
FF 77	Textíll		C l 273
FI 78	Járn		C l 273
FI 79	Járn		C l 273
FC 80	Rauðleir	Pottur / Þrífættur	C l 273
FS 81	Steinn	Flinta	C l 273
FI 82	Járn		C l 262
FC 83	Leir	Krítarpípa	C l 273
FC 84	Rauðleir		C l 266
FC 85	Rauðleir		C l 266
FC 86	Gulleir		C l 266
FI 87	Járn		C l 268
FI 88	Járn	Málmhlutur	C l 273

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FC 89	Hvítleir	Skál?	C l 285
FS 90	Steinn	Sleggja	C x
FC 91	Faience	Diskur	Ræsi í gangabæ
FG 92	Gler	Rúða	Ræsi í gangabæ
FS 93	Steinn	Hrafn tinna	C l 266
FF 94	Textíll	Vefnaður	C l 288
FI 95	Járn	Málmhlutur	C l 1/6 RKH88
FI 96	Járn	Málmhlutur	C l 1/6 RKH88
FI 97	Járn	Málmhlutur	C l 1/6 RKH88
FF 98	Textíll	Band	C l 1/6 RKH88
FC 99	Rauðleir	Pottur	C l 1/6 RKH88
FG 100	Gler	Rúða?	C l 1/6 RKH88
FS 101	Steinn	Sleggja	Svæði I
FI 102	Járn	Málmhlutur	C l 4/5 RKH88
FI 103	Járn	Nagli?	C l 4/5 RKH88
FF 104	Textíll	Vefnaður	C l 1/6 RKH88
FF 104	Textíll	Vefnaður	C l 4/5 RKH88
FC 105	Rauðleir	Pottur	C l 4/5 RKH88
FI 106	Járn	Málmhlutur	C l 4/5 RKH88
FC 107	Rauðleir		C l 4/5 RKH88
FG 108	Gler	Flaska?	C l 4/5 RKH88
FF 109	Textíll	Prjónles	C l 4/5 RKH88
FF 110	Textíll		C l 4/5 RKH88
FC 111	Rauðleir	Pottur?	C l 4/5 RKH88
FF 112	Textíll	Prjónles	C l 4/5 RKH88
FI 113	Kopar	Nagli?	Svæði I
FG 114	Gler	Rúða	C l 8
FC 115	Steinleir	Krús	C l 214
FC 116	Steinleir	Pottur	C l 314
FF 117	Textíll	Vefnaður & prjón	C l 230
FC 118	Hvítleir	Bolli? Skál?	C l 9
FS 119	Hraunsteinn	Sleggja	C l 315
FB 120	Bein	Dýrabein	C l 315
FS 121	Steinn	Brenndur steinn	C l 316
FI 122	Járn	Nagli?	C l 314
FG 123	Gler	Flaska?	C l 314
FI 124	Járn	Málmhlutur	C l 317
FG 125	Gler	Flaska? Glas?	C l 314
FB 126	Bein	Dýrabein	C l 317
FB 127	Bein	Dýrabein	C l 317
FG 128	Gler	Flaska?	C l 313
FS 129	Steinn	Sleggja	C s 320
FI 130	Járn	Málmhlutur	C l 313
FB 131	Bein	Dýrabein	C l 10
FC 132	Postulín		C l 10
FG 133	Gler	Íát	C l 10
FU 134	Ógreinanlegt		C l 10
FG 135	Gler	Glas?	C l 10
FG 136	Gler	Glas?	C l 10

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FI 137	Járn	Málmhlutur	C l 312
FG 138	Gler	Diskur?	C l 312
FS 139	Steinn		C l 312
FG 140	Gler	Ílát?	C l 10
FS 141	Steinn	Steinvala	C l 312
FS 143	Steinn	Sleggja	C l 317
FB 144	Bein	Dýrabein	C l 312
FB 145	Bein	Dýrabein	C s 320
FB 146	Bein	Dýrabein	C l 322
FW 147	Tré		C c 326
FC 148	Rauðleir	Pottur	C c 326
FF 149	Textíll	Band?	C c 326
FL 150	Textíll		C c 326
FS 151	Steinn	Steinvala	C l 317
FF 152	Textíll	Vefnaður	C l 12
FS 153	Steinn	Hrafninn	C c 327
FF 154	Textíll	Vefnaður	C l 303
FS 155	Steinn	Kljásteinn	C l 322
FI 156	Járn	Gjall	C x
FS 157	Steinn	Sleggja	C x
FG 158 (A)	Gler	Flaska	C f 202
FG 158 (B)	Gler	Flaska?	C f 202
FI 158 (C)	Járn	Gjall?	C f 202
FC 158 (D)	Leir	Krítarpípa	C f 202
F 158 (E)	Vínill	Hljómplata	C f 202
FB 158 (F)	Bein	Dýrabein	C f 202
FC 158 (G)	Steinleir	Brúsi	C f 202
FI 159	Járn	Gjall?	C f 204
F 160	Ýmislegt		C c 224
F 161	Ýmislegt		C f 229
FI 162 (A)	Járn	Gjall?	C l 225
FW 162 (B)	Tré		C l 225
FC 162 (C)	Steinleir	Kanna / FRECHEN	C l 225
FI 162 (D)	Kopar	Málmhlutur	C l 225
FI 163	Járn	Málmhlutur	C x
FF 164	Textíll	Vefnaður	C l 272
FI 165	Járn	Gjall?	C l 294
FI 166	Járn	Gjall?	C l 242
FS 167	Flöguberg	Brýni	C x
FS 168	Steinn	Sleggja	C x
FS 169	Steinn	Sleggja	C x
FB 170	Bein	Dýrabein	C x
FB 171 (A)	Bein	Dýrabein	C l 209
FC 171 (B)	Steinleir	Krús	C l 209
FB 172	Bein	Dýrabein	C x
FC 173	Steinleir	Krús	C x
FC 25 (E)	Rauðleir	Diskur	C f 219
FC 25 (F)	Steinleir	Krús	C f 219
FC 25 (G)	Gler	Meðalaglas	C f 219

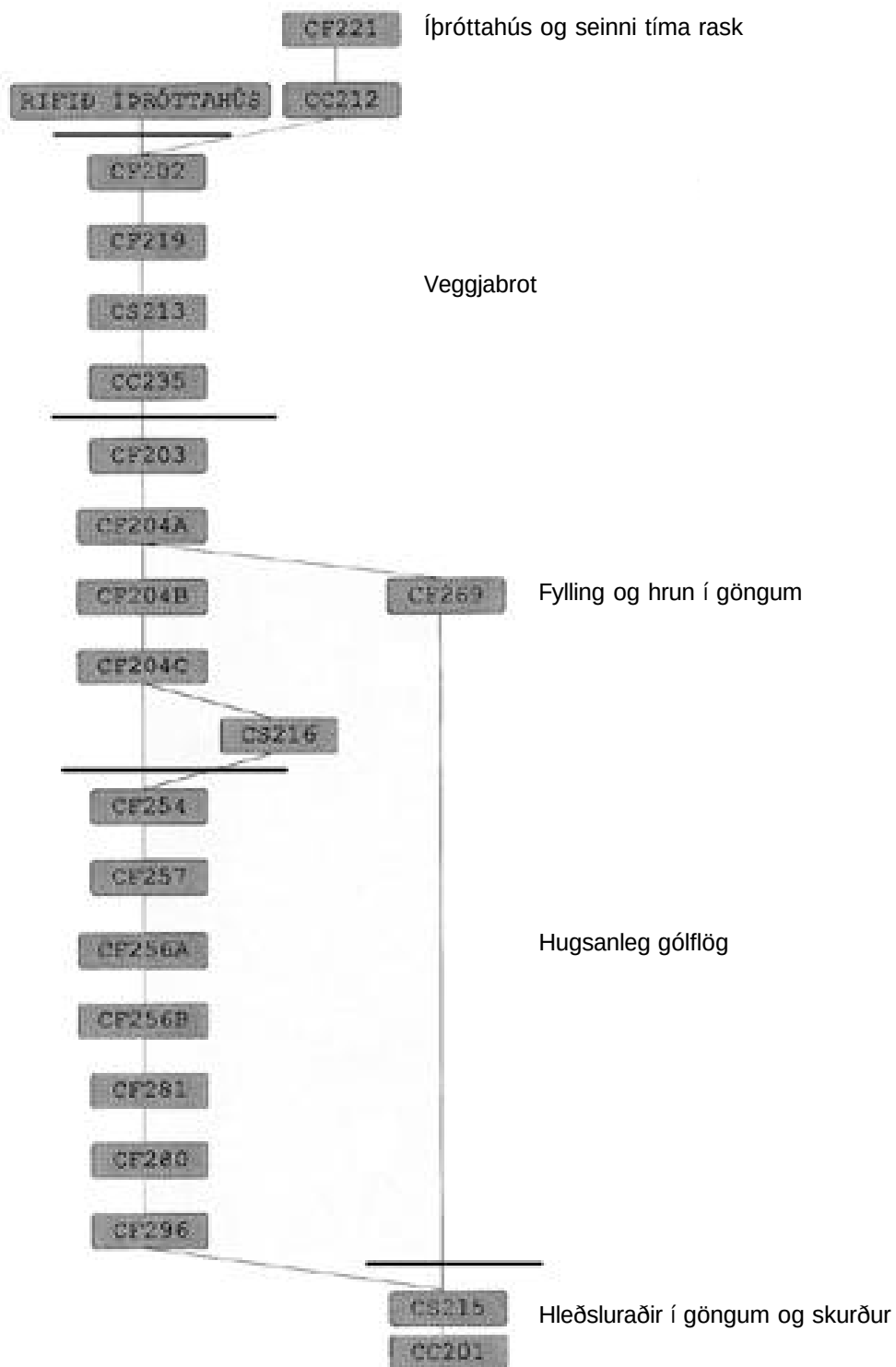
Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer laga		
FB	25 (H)	Bein	Dýrabein	C f	219
FG	25 (I)	Gler	Meðalaglas	C f	219
FC	66 (B)	Steinleir	Kanna / FRECHEN	C l	273
FC	142	Postulín	Bolli?	C l	10
FC	158 (H)	Hvítleir	Bolli	C f	202
FC	158 (I)	Postulín	Bolli	C f	202
FC	174 (A)	Gler	Flaska + rúða	Ræsi í gangabæ	
FC	174 (B)	Rauðleir		Ræsi í gangabæ	
FC	175	Ýmislegt		Svæði V	
FG	176	Gler	Meðalaglas	C s	249

Viðauki 2 / Appendix 2
Sýnalisti / List of samples

Númer	Tegund	Númer lags	Svæði	X	Y	H
SI2	Jarðvegssýni	CL210				
SI3	Jarðvegssýni	CL210		207,80	130,27	40,86
SI4	Jarðvegssýni	CL210				
SI5	Jarðvegssýni	CL210		207,08	130,21	40,92
SS6	Jarðvegssýni	CL210				
ST7	Gjóska	CF202				
SC8	Viðarkol	CC226		213,32	130,44	41,42
SC9	Viðarkol	CC226		213,03	129,68	41,38
SI10	Jarðvegssýni	CC226				
SI11	Jarðvegssýni	CC226				
SI12	Jarðvegssýni	CL233		203,12	126,13	40,72
SS13	Jarðvegssýni	CL238		214,36	127,81	41,23
SS14	Jarðvegssýni	CL231		214,24	130,09	41,39
SS15	Jarðvegssýni	CL243		213,99	131,03	41,39
SC16	Viðarkol	CL243		214,11	131,35	41,40
SI17	Jarðvegssýni	CF254				
SA18	Jarðvegssýni	CL242		208,27	130,13	40,49
SC19	Viðarkol	CL252		214,47	129,13	41,21
SI20	Jarðvegssýni	CL253				
SI21	Jarðvegssýni	CL253				
SI22	Jarðvegssýni	CL253				
SI23	Jarðvegssýni	CL253				
SI24	Jarðvegssýni	CL253				
ST25	Gjóska	CL263				
SS26	Jarðvegssýni	CL253		215,18	127,41	41,15
SI27	Jarðvegssýni	CF264				
SI28	Jarðvegssýni	CL268		206,74	126,29	40,71
SC29	Viðarkol	CF204				
SW30	Viður	CL272		215,40	127,61	41,11
SA31	Jarðvegssýni	CL271		206,16	125,45	40,76
SI32	Jarðvegssýni	CL253				
SW33	Viður	CL273		207,09	125,86	40,68
SI34	Jarðvegssýni	CF256				
ST35	Gjóska	CS258		205,00	130,00	
SI36	Jarðvegssýni	CL273		207,11	125,34	40,74
SW37	Viður	CL273				
SI38	Jarðvegssýni	CL247				
SI39	Jarðvegssýni	CL247				
SI40	Jarðvegssýni	CL247				
SI41	Jarðvegssýni	CL247		213,72	128,68	41,06
SS42	Jarðvegssýni	CL247				
SS43	Jarðvegssýni	CL247		213,99	127,71	41,08
ST44	Gjóska	CL244		214,31	126,86	41,12

Númer	Tegund	Númer lags	Svæði	X	Y	H
SS45	Jarðvegssýni	CL247		214,63	129,31	41,18
SW46	Viður	CL273				
SW47	Viður	CL273				
SW48	Viður	CL273				
SI49	Jarðvegssýni	CL273				
SI50	Jarðvegssýni	CL272	IV			
SW51	Viður	CL276		215,47	127,43	40,88
SI52	Jarðvegssýni	CF256 B				
SW53	Viður	CL272				
SC54	Viðarkol	CF256 B				
SU55	Jarðvegssýni	CF280				
SW56	Viður	CF280		198,89	126,34	38,44
SI57	Jarðvegssýni	CF280				
SW58	Viður	CL273		206,72	125,60	40,63
SW59	Viður	CF283				
SC60	Viðarkol	CL273		206,88	126,76	40,58
SC61	Viðarkol	C1/6RKH 88		207,12	124,97	
SC62	Viðarkol	CL293	IV			
SC63	Viðarkol	CL288	IV			
SC64	Viðarkol	C1/6RKH 88				
SI65	Jarðvegssýni	CL287	IV	215,39	128,21	41,06
SI66	Jarðvegssýni	CL287	IV			
SC67	Viðarkol	C1/6RKH 88		206,97	124,50	40,70
ST68	Gjóska	CL300		205,43	130,84	40,58
ST69	Gjóska	CL300		206,14	131,11	40,58
SC70	Viðarkol	C4/5RKH 88		207,17	124,40	40,62
SI71	Jarðvegssýni	CF296				
ST72	Gjóska	CL318		214,37	131,51	41,26
SI73	Jarðvegssýni	CL10				
SP74	Jarðvegssýni	CL10				
SI75	Jarðvegssýni	CL10				
SP76	Jarðvegssýni	CL10				
SI77	Jarðvegssýni	CL10				
SP78	Jarðvegssýni	CL10				
SS79	Jarðvegssýni	CL10		211,79	125,76	41,20
ST80	Gjóska	CL312		210,04	133,00	41,06
ST81	Gjóska	CL12				
SC82	Viðarkol	CL12				
SC83	Viðarkol	CC327		214,15	136,64	40,56
SW84	Viður	CF332		213,98	135,69	40,51
SC85	Viðarkol	CL225				
SC86	Viðarkol	CC326		208,47	136,40	40,29

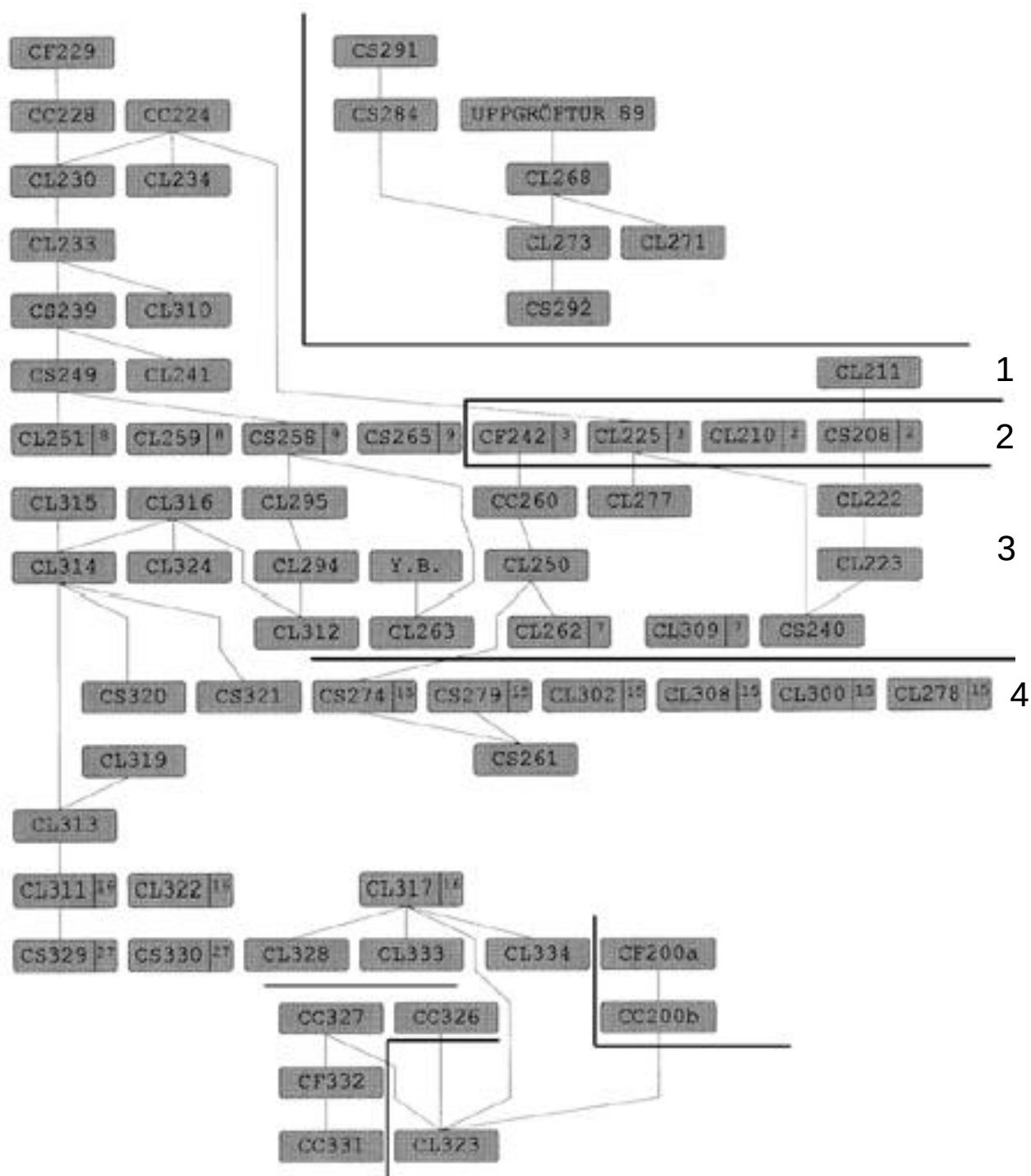
Viðauki 3 / Appendix 3 Einingaskipurit / Harris Matrix

Reykholt 1998 - svæði IV

- 1) Uppfyllingarlög
- 2) Eldstæði (CL248), móðskupyttur (CC270) og gólfög (CL253, CL272, CL287)
- 3) Hleðsluröð (CL290)
- 4) Torf og móðskulög

Reykholt 1998 - svæði V

- 1) Torflag
- 2) Hleðslur og gólf (CL210) -framhald af Húsi 1 í gangabæ
- 3) Hleðsluröð
- 4) Hleðsluraðir og tiheyrandi mannvistarlög

Mynd 4: Yfirlitsuppráttur af byggðaleifum á uppgriftarsvæðinu
Fig. 4: An overall plan of building remains in the excavated areas.

Skýrslur fornleifadeildar

1998

- 1 Starfsemi fornleifadeildar 1997.
Guðmundur Ólafsson.
- 2 Hringvegur um Fossárvík. Mat á umhverfisáhrifum.
Guðmundur Ólafsson.
- 3 Suðurfjarðarvegur um Selá. Mat á umhverfisáhrifum.
Guðmundur Ólafsson.
- 4 Frumrannsókn á Seyðisfirði vegna snjóflóðavarna.
Guðmundur Ólafsson.
- 5 Bæjarrúst í landi Vagnsstaða, Suðursveit.
Guðmundur Ólafsson.
- 6 Verstöð við Arnarstapa í Tálknafirði.
Guðmundur Ólafsson.
- 7 Tindastólsvegur um Hróarsgötur. Fornleifaskráning.
Guðmundur Ólafsson.
- 8 Skagastrandarvegur um Hafursstaðaá. Mat á umhverfisáhrifum. Guðmundur Ólafsson.
- 9 Efribbyggðarvegur í Skagafirði. Mat á umhverfisáhrifum.
Guðmundur Ólafsson.
- 10 Þverárfjallsvegur-Skagavegur. Mat á umhverfisáhrifum.
Guðmundur Ólafsson.
- 11 Eiríksstaðir í Haukadal. Fornleifarannsókn í skála.
Guðmundur Ólafsson.
- 12 Reykholt í Borgarfirði. Framvinduskýrsla 1998.
Guðrún Sveinbjarnardóttir og Guðmundur H. Jónsson.

ÞJÓÐMINJASAFN
ÍSLANDS